

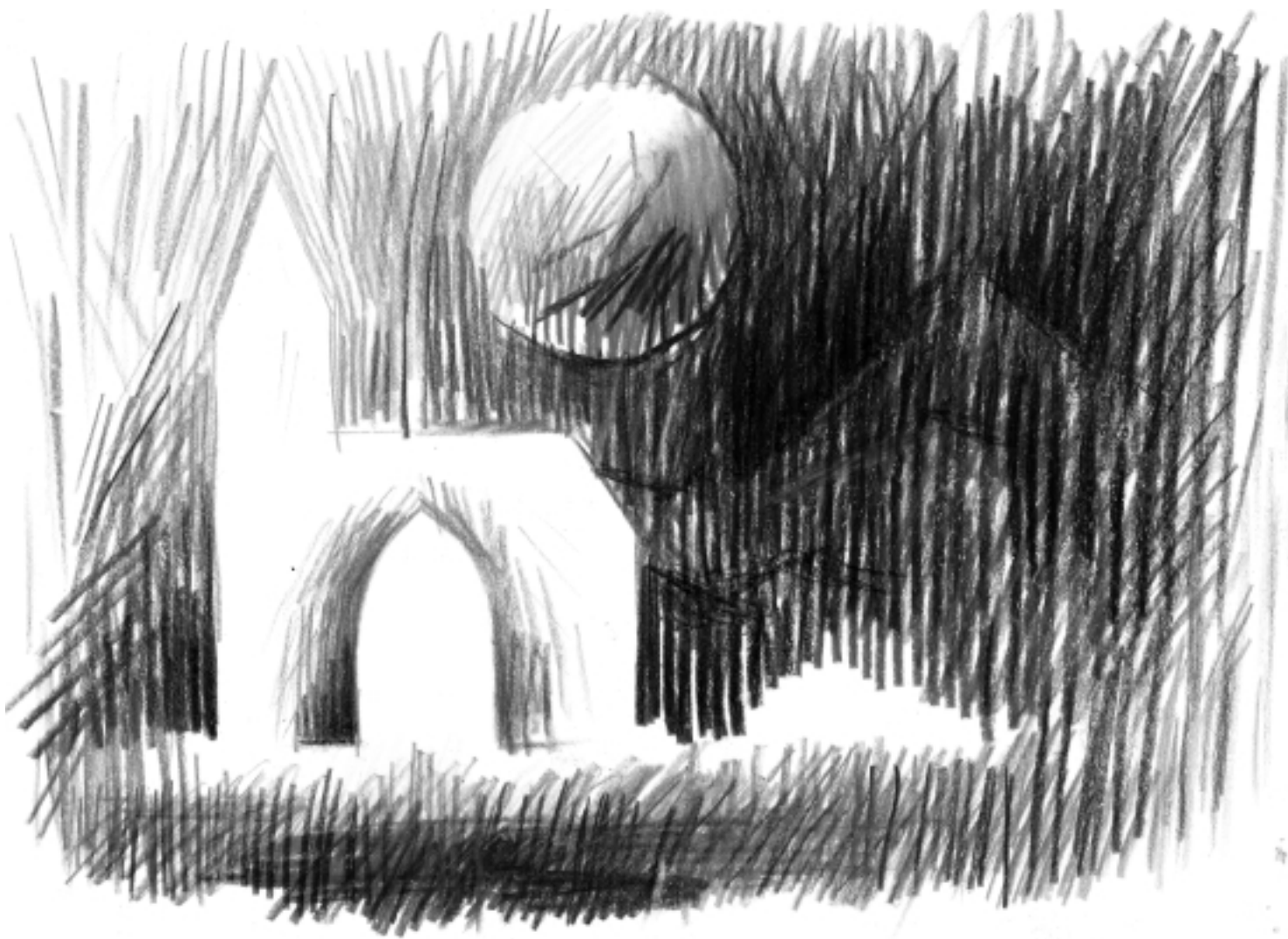
KULTÚRA

ROČNÍK XIII. – č. 2

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

27. JANUÁRA 2010

Vydáva Factum bonum, s. r. o. • Šéfredaktor Teodor Križka • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava, Mobil: 0903 846 313 • e-mail: redakcia@kultura-fb.sk • Cena 1,00€

Kresba: Jozef Valček

OTVORENÝ LIST PRIMÁTOROVI BRATISLAVY K PLÁNOVANÉMU ODHALENIU SOCHY T. G. MASARYKA

Vážený pán primátor, podľa uznesenia Miestneho zastupiteľstva Staré mesto z 8. decembra 2009 sa má v marci 2010 pred budovou SNM na Vajanského nábreží v Starom meste odhaliť socha 1. prezidenta ČSR T. G. Masaryka. Dosť prekvapená čítam v anketách rôznych časopisov, že mnohí naši kultúrni i politickí pracovníci s tým súhlasia. Vyrastali v dobe, keď bol aj Masaryk vygumovaný z učebných osnov a po páde komunizmu ho teda automaticky priradili k veľkým osobnostiam našich národných dejín, o ktorých sa pol storočia nesmelo hovoriť. Keby si však našli čas na preštudovanie dejinného úseku, v ktorom nám vládol (1918-1935), dozvedeli by sa z jeho výrokov, že on slovenský národ nikdy neuznával.

„T. G. Masaryk bol ako filozof a politik skutočný veľikán. Tým väčšmi prekvapuje jeho postoj k slovenskému národu. On koncipoval Pittsburskú dohodu, on ju 30. mája 1918 podpísal a podpísal ju aj 14. novembra 1918 - v deň svojej voľby za prvého česko-slovenského prezidenta. A predsa ju neskôr, keď Slováci žiadali jej plnenie, vôbec nerešpektoval...“ (Milan Vároš: Posledný let generála Štefánika, s. 60. Vyd. Obzor, Bratislava 1991). Označil ju dokonca za „fázum“. Za jeho prezidentovania, roku 1925, vyšiel v Prahe Ottov obchodný slovník, v ktorom sa v 2. časti na str. 1217 píše, že „Slovensko bude našá koloniálna zemí“.

Masaryk „sledoval predovšetkým reálne eko-

Ach, sochy, sochy...

nomické a politické záujmy českých finančných a podnikateľských kruhov ako aj blaho celého českého národa, pretože menej rozvinuté Slovensko ponúkalo lákavú možnosť uplatniť sa i českej inteligencii nižšej vzdelanostnej úrovne a expanzívneho českému priemyslu...“ (Robert Letz v časopise Zmena na jar 1990.) S jeho súhlasom likvidovali na Slovensku aj ten malý, poväčšine železiarsky priemysel, ktorý tu bol (v Krompachoch, Polomke, Bratislave). Nezamestnanosť plodila biedu a jej dôsledkom boli aj nespočetné

OLGA SLIVKOVÁ

exekúcie na slovenskom vidieku, pri ktorých boli rodiny s deťmi vyhánané z vlastných chalúp doslova na ulicu. (Dnes sa to bohužiaľ deje zas, cez podvody bytových mafii.) Za štátnych zamestnancov boli dosadzovaní iba Česi, takže nezamestnanosť len v rokoch 1922-1926 vyhnala do Kanady a USA štvrt milióna Slovákov. Stovky slovenských učiteľov, ktorí si podávali žiadosť o učiteľské miesta, dostali z Ministerstva školstva písomné zamietnutie: „Nelze vyhověti!“ Na slovenských stredných školách vyučovali iba českí profesori. Takto vyštudovali aj moji rodičia. Na ich vysvedčeniach je uvedený predmet: „Jazyk československý“. Svojich českých profesorov si vážili, takisto českú kultúru, ktorú im títo vstúpili, ale nemohli sa stotožniť s ich „pokroáškým“ postojom a výsmechom katolíckeho náboženstva. Mój otec Pavol Čarnogurský,

politik a novinár, hovorieval: „Keby nám Česi neboli neustále hanili našu vieru, boli by sme si s nimi rozumeli“. Vážil si však Masarykove úvahy v diele „Světová revoluce“ a ďalších knihách.

Masaryk síce pod vplyvom svojej manželky Charlotty, vzdelanej, sociálne citiacej a hlboko zbožnej Američanky, deklaroval svoje náboženské ctenie, hoci bol slobodomurár, ale zároveňrazil koncepciu: „Pryč od Římu!“ „Řím musí být souzen a odsouzen!“ Katolicizmus pokladal za škodcu svojho československého národa. Uctieval Jána Husa. Preto roku 1921 podporil vznik Cirkvi československej, ktorá mala odlákať českých, moravských a slovenských katolíkov. V Čechách sa mu to podarilo, na Morave nie a na Slovensku jeho postup ešte prehľbil antičeské a protimasarykovské nálady, najmä u katolíckej inteligencie a intelektuálov. Vyvrcholili, keď Masaryk zamietol žiadosť slovenských biskupov o založenie katolíckych gymnázií.

Masaryk sám dostal po narodení katolícky krst, detstvo prežil na katolíckej Morave a rád miništroval. Jeho matka Theresia, dievčenským priezviskom Kopaczek(ová), bola za slobodna kuchárkou židovského veľkostatkára Fleischmanna, ktorý spravoval aj prenajatú pôdu svojho súkmeňovca, baróna Nathana Redlicha. Viaceré dobové dokumenty svedčia, že Redlich bol skutočným Masarykovým otcom. Platil na neho alimenty cez advokátsku kanceláriu JUDr. Aloisa Pražáka v Brne.

(Pokračovanie na 3. strane)

Hustota škandálov stúpa. Média besnejú. Donekonečna prepierajú každú chybu ako „starostlivá“ svokra smietku na klope zaťovho saka, rovnako „starostlivo“ prehliadajú pozitívne výsledky vlády.

O čom to vypovedá? Pre nezorientovaného voliča súčasnej koalície, ktorý ešte stále verí médiám, to má byť odkaz, že má vhodiť do urny lístok s iným názvom strany ako v minulých voľbách.

Na Slovensku vlastne netreba mať názor. Stačí si sadnúť pred televízor alebo otvoriť niektorý z denníkov, médiá už zaňho všetko vedia pol roka dopredu.

Nemyslím si, že súčasná vládna garnitúra je ideál. I ja si všimnem občas smietku ako „starostlivá“ svokra. Napríklad netušim, prečo

Traja králi

TEODOR KRIŽKA

počas udeľovania štátnych vyznamenaní sedia všetci ústavní činitelia oproti účastníkom slávnostného aktu, akoby predsedali dajakej straneckej schôdzke. A keď už sa to ústavným činiteľom tak páči, prinajmenšom voľakto z protokolu by všetkých troch mal upozorniť na výpovednú hodnotu výrazu ich tváre a držania tela, hyperbolizovanú televíznou kamerou v priamom prenose. Nemalo by sa stať, aby vyzerali ako rozvadení bratia, ktorí chcú na verejnosti demonštrovať súrodeneckú svornosť. Taký bol totiž pohľad na doširoka rozkročeného predsedu parlamentu, rozpačitého prezidenta a unaveného a roztrpčeného premiéra sediaceho s prekříženými nohami. Spontánne, hoci možno neoprávnené, mi vtedy napadla Krylovova bájka o labuti, rakovi a šťuke.

Rovnako sa všetci traja pospolu objavili v televíznej diskusii. No a všetci traja svorne podali aj svoje stanovisko k štrajkujúcim kamionistom.

Keby som už pred pár desaťročiami nevyrástol z puberty, nazval by som ich „traja králi“. Ale žiada sa mi skôr položiť otázku, či týmto gestom demonštrujú viac sily, alebo zastierajú slabosť.

Prirovnanie o troch kráľoch sa mi však hodí ešte viac pri pohľade na opozíciu. I jej lídri demonštrujú tú istú súrodeneckú svornosť. I oni sú iba „traja králi“. Všade, kde sú kamery, sa ponáhľajú byť pospolu. Akoby ich jedna mater mala: iredentista, liberál a kresťan ako klony s identickým certifikátom majú ako šibnutím prútika podobný názor ako Hríbov Týždeň alebo Sme. Na rozdiel od vládnucej trojice títo králi bez trónu však bývajú odpočinní, majú viac sil a času kontrolovať svoje gestá. Nakoniec nijakú inú zodpovednosť nenesú, iba zodpovednosť za vlastný úspech alebo prehru v budúcich voľbách.

Pri čísle tri porovnanie kráľovských trojíc s tými biblickými kráľmi končí. Lebo kým Gašpar, Melichar a Baltazar putovali zďaleka, aby sa poklonili skutočnému Kráľovi, ktorý odmietol moc a bohatstvo tohto sveta, obe tieto trojice sa chodia klaňať práve moci a bohatstvu.

(Pokračovanie na 2. strane)

www.kultura-fb.sk

V knihe Čarodejník Lúčnice (Perfekt 2007) národný umelec Štefan Nosál vyjadril svoje názory takto: „Verím, že ak by sa na Bratislavskom hrade socha kráľa Svätopluka na koni objavila, získal by tým samotný hrad celkom novú duchovnú dimenziu aj kvalitu. Lebo, ak by sa mladí slovenskí ľudia, ale aj dospelí ľudia denno-denne so sochou Svätopluka stretávali, dostal by sa im tento vládca do povedomia, uvedomili by sme si, že aj my patríme k starému európskemu národu. Vládca z 9. storočia predsa vyvoláva posun v sebavedomí, prehlbuje vedomie, že sme na tomto území prítomní už dvanásť storočí. Svätopluk bol skutočne veľký európsky vládca, ktorý mal reálnu nádej získať post nemeckého rímskeho cisára. Ide mi o to, aby sme sústavne učili vlastné deti a vnukov úcte k predkom. Aby sme vedeli v každej životnej situácii odpovedať na základné otázky: odkiaľ prichádzame, kto sme a kam kráčame. Iba v poznaní je základ suverenity a identity. Čudujeme sa, keď sa stretáme s Nemcom a on sa hneď pochváli, že mali Franskú ríšu. Ale náš človek len zriedkakedy pochopí, že v tom istom čase sme my, starí Slováci, žili vo vyspelej Veľkomoravskej ríši, ktorá sa rozkladala pri Bratislave, susedila a bojovala s Franskou ríšou. To naozaj nefunguje tak, že odkedy sme vyhlásili nezávislosť, odvtedy sa stávame sebavedomým národom. Aby sme pocit sebavedomia získali, musíme sa namáhať, lebo sebavedomie vyrastá len a len z poznania. Potom sa naši ľudia budú aj vo svete správať a konať sebavedome. Nejde tu o planý radikalizmus, ale o vedomie budovania zvnútorňovaného vzťahu k vlasti, k Slovensku ako k domovu všetkých jeho občanov, vrátane národností, ide tu o budovanie zdravého patriotizmu.“

To, o čom sme mohli ešte nedávno len snívať, začína nadobúdať reálne kontúry. Premiér Slovenskej republiky Robert Fico 9. júna 2007 na župných oslavách 170. výročia Jozefa Miloslava Hurbana povedal vo svojom prejave:

„Slovenský historik profesor Matúš Kučera sa vo svojej knihe Postavy veľkomoravskej histórie zamýšľal nad tým, prečo sme my Slováci vo vzťahu k vlastnému štátu takí rozkolísaní a neistí. A našiel na túto rozkolísanosť aj odpoveď. Po celý čas, čo sme patrili do Uhorského štátu a potom aj do Československej republiky, sme nemohli pestovať slobodne vlastnú, slovenskú štátotvornú tradíciu. Vyrastá z obdobia Veľkomoravskej ríše a musí stáť na dvoch pilieroch, iba vtedy ju každý slovenský občan bude pociťovať ako vlastnú rovnováhu. Jednou nohou, pilierom je v nej národotvorná cyri-

Ján Kulich: Jazdecká socha kráľa Svätopluka

lo-metodská tradícia, ktorú si každoročne pripomínáme na staroslávnom Devine 5. júla. A druhým pilierom suverénneho slovenského postoja je pestovanie štátotvornej svätoplukovskej tradície. Je to tradícia staroslovenského mocnára, kráľa Svätopluka, ktorý vládol a spravoval obrovskú ríšu zvanú Veľká Morava. Patrila do nej okrem Slovenska celá Morava a Česko, časť Lužicka v súčasnom Nemecku, Malopoľsko s Krakovom, celá Panónia, teda celé súčasné Maďarsko,

ale aj časť Chorvátska, Srbska a Sedmohradska. Ale ako vidíte, my slovenskí politici nežiadame naspäť Veľkú Moravu, lebo sme realisti, veď v súčasnej Európskej únii by to bola len chiméra. Kým cyrilo-metodskú tradíciu rozvíjali všetky kresťanské cirkvi, svätoplukovskú štátotvornú tradíciu nepestoval a vedome ani nerozvíjal nik, a žiaľ, nestará sa o ňu, žiaľ, ani náš nezávislý štát. Táto úloha stojí pres slovenskými školami, pred slovenskými vzdelancami, pred slovenskou

inteligenciou, ale aj pre nami - slovenskými politikmi. Pýtajme sa sami seba: ako to, že na Bratislavskom hrade, kde vykopávky archeológov doložili vládnutie kráľa Svätopluka, nestojí jeho socha na koni? V Prahe sa české deti môžu na školskom výlete vyfotografovať pri soche svätého Václava. Ale kde majú slovenské deti svojho kráľa Svätopluka na koni, aby sa pri ňom mohli vyfotografovať? Tento týždeň sme za účasti prezidenta republiky a ministra kultúry SR odhalili v Bratislave pomník Andrejovi Hlinkovi. A čo najskôr bude musieť naša vláda napraviť aj podlžnosť voči kráľovi Svätoplukovi a voči slovenskej štátotvornej svätoplukovskej tradícii...“

Splácanie dlhu voči kresťanským a štátotvorným tradíciám Slovákov pokračovalo rekonštrukciou Bratislavského hradu, ktorý predseda Národnej rady SR Pavol Paška odovzdal slovenskej verejnosti ku Dňu Ústavy SR 1. septembra 2009. A priamym pokračovaním oných hurbanovských skutkov bude máj 2010, keď sa pod záštitou predsedu vlády SR pripravuje slávnostné odhalenie Jazdeckej sochy kráľa Svätopluka na centrálnom nádvorí. Socha, ktorú umelec daroval Národnej rade SR, spodobuje jazdca, kráľa Svätopluka, ktorého kôň stojí na zadných nohách a spoločne s chvostom tvorí tri oporné body, na ktorých bude socha stáť. Jazdecov kôň je v skoku, teda jeho predné nohy sú vo vzduchu a postava kráľa Svätopluka ľavou rukou drží oťaže, ktoré vzpnajúcemu sa koňovi priťahuje. Na ľavej ruke má štít a v pravej ruke vztýčený meč. Na hlave má kráľ Svätopluk kráľovskú korunu, ktorú dostal počas korunovácie roku 880. Od tohto slávnostného aktu teda uplynie 1130. rokov. Vyššie 5 metrová socha bude stáť na 5 metrov vysokom podstavci, aby socha pôsobila pri masívnej budove hradu dôstojne a v primeranej veľkosti. Vpredu na podstavci bude citát z buly Industriae Tuae pápeža Jána VIII. z listu, ktorý napísal kráľovi Svätoplukovi z Ríma v júni 880: „Milovanému synovi Svätoplukovi, slávnemu vládarovi...“ Jazdec na koni bude obrátený smerom k rieke Dunaj a budova Hradu bude za jeho chrbtom. Bude to v Bratislave prvé majstrovské dielo jazdeckej sochy, ktorá v hlavnom meste Slovenska doteraz chýbala! Týmto skutkom Slováci konečne vzdávajú poctu svojmu veľkému kráľovi a osadzujú jeho sochu na pôdu národnej kultúrnej pamiatky, na Bratislavský hrad, ktorý je najnavštevovanejším miestom na Slovensku. Pred rekonštrukciou Hradu naň prichádzalo takmer pol milióna návštevníkov. Profesor Matúš Kučera v rozhovore z 9. septembra 2009 v LT povedal:

„Knieža Braslav postavil hrad, z ktorého ovládol celé obrovské okolie aj veľký veľkomoravský palác a veľa miestností pre družinu, stajne pre kone, ba v samotnom priestore hradu postavil aj veľkánsky trojloďový chrám. Na hrade bol prítomný nielen panovník, ale aj cirkev. Taký veľký chrám sme zatiaľ nikde inde nenašli. Staršie veľkomoravské základy tohto kostola Andrej Fiala rekonštruoval a a architektonicky dotvoril a vyznačil farebne odlišným kameňom... Dovolím si tvrdiť, že za Mojmíra II. roku 899 tam pápež poslal nových legátov a troch biskupov, aby zriadil nové biskupstvo. Ak tam posadil sídlo biskupstva, jedno z nich bolo na hrade.“

Dokumentuje to, že aj po rozpade Veľkej Moravy boli iba dve miesta, kde sa mohli konať najvyššie ordálie - Božie súdy - a tie sa konali len v sídle biskupa alebo v poverenej kapitule. Teda v Uhorskom kráľovstve za čias kráľa Kolomana sa ordálie konali iba v Nitre a v Bratislave. „Náš súčasník by očakával, že primerane k významu Bratislavského hradu ako k sídlu biskupstva by sa mala k takémuto poznaniu zodpovedajúco postaviť a správať rímskokatolícka cirkev. Na Bratislavskom hrade mi chýba súsošie alebo aspoň veľký bronzový reliéf venovaný Bernolákovcom, ktorí na hrade študovali.“

Slávnostným osadením Jazdeckej sochy kráľa Svätopluka sa otvára nová veľká možnosť, aby sa na III. poschodí Bratislavského hradu podľa ideového zámeru profesora Matúša Kučeru vytvorila stála expozícia dejín Slovenska a Slováci. Bude to poznávací tunel, ktorým môžu prejsť domáci aj zahraniční návštevníci. Bude to zároveň príležitosť pre každého občana Slovenskej republiky, aby si prezrel viacero siení, v ktorých budú nainštalované najzávažnejšie historické artefakty (napr. meč slovenského veľmoža z Blatnice z polovice 8. storočia) a dobové listiny slovenskej šľachty a výrazných udalostí zo slovenských dejín. Takto sa Bratislavský hrad konečne stane symbolom suverenity a historickosti Slovákov. Ak sa tento skvelý projekt dokončí, až potom začne naozaj Bratislavský hrad slúžiť Slovensku ako ozajstný klenot, stane sa pútnickým miestom Slovákov. Podobne ako majú takéto klenoty okolité národy a štáty v Prahe, vo Viedni a v Budapešti. Vtedy urobíme suverénny krok k tomu, aby sme si s plnou vážnosťou ctíli a rozvíjali rovnako kultúrotvornú cyrilo-metodskú ako štátotvornú svätoplukovskú tradíciu.

DRAHOSLAV MACHALA

So zmiešanými pocitmi som si prečítal Váš článok na webe denníka SME zo dňa 31. 12. 2009 s názvom „15 najväčších poslaneckých absurdít za rok 2009“ a aj následne dňa 31. decembra 2009 v samotnom denníku SME na 3. strane s názvom „Preberali nezmysly aj zbytočnosti“, kde ste ako 14. „absurditu“ zaradili, dá sa povedať, aj náš návrh zákona o nedeli predložený do NR SR v spolupráci s poslancom NR SR J. Rydlom.

Toto Vaše konštatovanie, že predložený zákon o nedeli do NR SR ste ohodnotili ako absurditu alebo dokonca nezmysel, je vrcholne necitlivé a priam urážlivé, pretože problém nedelnej práce som na Slovensku naniesol ako prezident Nezávislých kresťanských odborov Slovenska (NKOS) ešte v decembri 2002, kedy naša odborová centrála zorganizovala letákovú akciu pod názvom „Nedeľa s rodičmi“. Už vtedy, ako prvý v postkomunistických krajinách, sme poukazovali na škodlivosť nedelnej práce, ktorá nie je nevyhnutná, hlavne pre mladé rodiny. Konštatovali sme, že jednou z príčin prehlbujúcej sa krízy základnej bunky štátu - rodiny - je aj nedelňa práca. Toto nie je môj výmysel ani kresťanskej odborovej centrály, ale s týmto sa stretávali už pred nami napr. v Nemecku, kde aj prijali zákon na ochranu nedele a ja som fakticky len opísal z tohto ich zákona § 9 a § 10, ktorý som samozrejme prispôbil podmienkam na Slovensku. Vždy som bol zástancom, aby sme sa učili od vzdelanejších, vyspelejších a tých, ktorí sa s podobným problémom už vysporiadali.

Snáď denník SME ústami svojho redaktora nechce tvrdiť, že v Nemecku prijali vo svojom zákonodarstve absurdity, nezmysly či zbytočnosti. Áno, takáto rétorika bola vlastná predchodcovi denníka

SME, a to mládežníckym komunistickým novinám SME-NA, no dúfam, že tie časy sú už nadobro za nami a aj môj denník, ktorého som stálým čitateľom bude sprostredkovať svojim čitateľom len pravdu a nič viac, ako pravdu.

Dovolím si Vás upozorniť, že podobná legislatíva platila v tejto geopolitickej oblasti nepretržite už od vzniku prvej Československej republiky, až do nástupu totalitného komunistického režimu, ktorý už od roku 1945 terorom systematicky likvidoval všetko, čo bolo kresťanské, hoci problém nedelnej práce je problémom všetkých bez rozdielu vyznania.

Žiaľ, ani po roku 1989 sa toho na Slovensku veľa nezmenilo a ľavicoví extrémisti, zakonzervovaní vo všetkých zložkách tohto štátu (médiá nevyimajú), aj naďalej šíria nenávisť, netolerantný fanatizmus a dokonca i teraz najmä v duchu nejakej sekulárnej ideológie naďalej systematicky útočia na všetko o čom si myslia, že je kresťanské. Sme svedkami toho, ako sa v duchu akýchsi „pseudoludských práv“ útočia na základné ľudské práva kresťanov. Zo všetkých spomeniem aspoň rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) o zákaze vešania krížov v štátnych školách v Taliansku.

Tu si treba uvedomiť, že EÚ, ktorej sme pevným článkom, bola založená na kresťanských hodnotách a jej zakladatelia Konrad Adenauer, De Gasperi a Róbert Schumann boli hlboko veriaci kresť-

Otvorený list redaktorovi denníka SME

nia. Tieto hodnoty, ktoré sú základným pilierom jestvovania EÚ sa aj my z o.z. Aliancia za nedeľu - Slovensko snažíme pevne zabudovať v našej spoločnosti.

Vážený pán redaktor, tak ako uvádza aj pán poslanec J. Rydlo

vo svojej dôvodovej správe prečítanej pred plénom NRSR: „V Európe je sviatočný charakter nedele chránený zákonom prakticky vo všetkých členských štátoch Európskej únie i mimo nej. Sú to napríklad štáty: Rakúsko, Nemecko, Francúzsko, Taliansko či Dánsko alebo štáty Beneluxu. Podobne je to aj vo Švajčiarskej konfederácii, aj v Nórskom kráľovstve. Tento sviatočný charakter nedele je výsledkom tvrdých, desaťročia trvajúcich sociálnych zápasov, a preto je prakticky vo všetkých štátoch Európskej únie považovaný za významný sociálny výdobytok a ako taký, je chránený prísnymi zákonmi. Jeho nedodržanie je sankcionované tvrdými postihmi“. K týmto štátom už medzičasom pribudlo v roku 2003 aj Slovinsko a od 1. januára 2009 aj Chorvátsko.

V doložke zlučiteľnosti sa tiež uvádza že: „Stupeň zlučiteľnosti návrhu právneho predpisu s právom Európskych spoločenstiev a právom Európskej únie“ je úplný.

Teda absurdným je skôr to, že to tak na Slovensku nie je. V tomto prípade vychádzame z toho, že čo je dobré pre väčšinu štátov EÚ, by malo byť dobré aj pre Slovensko. Nemecko je toho jasným dôkazom.

Vo vašom článku tiež uvádzate, že: „Prijatie

takejto novely by zrejme spôsobilo obrovské výpadky príjmov v štátnom rozpočte i zvýšenie nezamestnanosti“.

Tento váš výrok skôr považujem za zavádzanie, lebo: Akým spôsobom by tento návrh spôsobil obrovské výpadky v štátnom rozpočte a zvýšil nezamestnanosť? To však vôbec čitateľom nevyssvetľujete. Osobne som sa totiž zúčastnil rokovania NRSR o návrhu tohto zákona a žiadny takýto argument tam nikto s poslancov koalície a ani opozície nepredniesol. Pravdou je skôr pravý opak a tak, aby sa udržala čím väčšia zamestnanosť, tak podniky na celom svete, zvlášť v tomto čase krízy, pristupujú ku skracovaniu päťdňového pracovného týždňa na štyri pracovné dni (na Slovensku napr. U. S. Steel Košice), ba dokonca niektoré štáty, ako napr. Česko, to chcú aj uzákoniť. Ale my len hovoríme o tom, aby týždeň nemal sedem pracovných dní. My hovoríme a presadzujeme, aby aspoň, v maximálne možnej miere, ten siedmy deň v tom nekonečnom pracovnom nasadení bol dňom venovaným hlavne rodine.

Áno, rodina je hlavným mottom našej snahy. Tá rodina, ktorú spomínal vo svojom príhovore k občanom Slovenska na Nový rok aj náš pán prezident I. Gašparovič, ktorý si tiež uvedomuje veľkú podlžnosť našej mladšej demokracie voči rodine. Vážený pán redaktor a na záver si vám dovoľm ešte pripomenúť, že proti návrhu tohto zákona hlasovalo len 8 poslancov, 72 sa zdržalo a 39 poslancov hlasovalo za prijatie tohto zákona v NR SR! Čo tiež hovorí o tom, že Vaša „snaha“ označiť tento náš návrh zákona na ochranu nedele za absurdný je naozaj veľmi, preveľmi prehanané.

PETER NOVOVESKÝ
predseda AZN - Slovensko

UŽ OD POČIATKU BOLO NA POČIATKU SLOVO
a dal si svojmu ľudu svoje meno,
ustanovil si Nitru ako sväté mesto Metodovo
a naša vlasť sa stala Tvojou zasnúbenou zemou.

Slovenská zem je Tvojou plodonosnou vinicou,
Ty si jej hospodár, ochranca, jej spása,
chráň si ju pred chamtivou rukou cudzincov,
keď Ti ju diviak z lesa obžiera a poľná zver ju spása.
(Ž. 30, 14)

Ty Slovom zažeň nad svojimi hrozbu chmár;
zbav svoj ľud všetkých jeho súžení,
rozjasni, Pane, nad Slovenskom svoju tvár
a budeme Tvojou láskou chránení.

ZMLUJ SA, PANE, NADO MNOU! (Ž. 9, 14)
Zmlkla som ako v dialke hvizd.
Splašená, nemá bežím tmou
opustenosti za korisť.

Zmiluj sa, Pane, nado mnou,
vnukni mi, kadiaľ k Tebe ísť!
V úzkosti bežím slepou tmou
traumám a stresom za korisť.

Zmiluj sa, Pane, nado mnou,
som chvejúci sa októbrový list:
už skoro sklzáne k zemi tmou,
ak ma dáš víchrom za korisť!

LADÍM SI DUŠU K SPEVU OD VČASRÁNA, (Ž. 63, 3)
keď hudba vetra vanie pod oblohou:
rozochvieva hrdlá vtáčat v kríkoch hlohov -
jasavá, vrúcna spevná slávobrána.

Tiež Ti chcem vzdávať chvály, ale ako?
Príď s melódiou v Tvojom kľúči!
Napáto všetko vo mne mlčí
ako dážď v temnej kobke mrakov.

Nie každá pieseň má byť vyspívaná?
Či vo mne túžba ešte v hudbu nedozrela?
Ako struna sa chvejem celá
a s nádejou si ladím dušu od včasrána.

PREBUĎ SA, MOJA DUŠA,
prebuď sa, harfa, citara! (Ž. 57, 9)
Prebuď sa z nepokoja,
zornica ráno roztvára!

Prebuď sa, pieseň, vo mne,
pridľho struny driemali!
Zažeň sny nepokojné
a rozprúd' mi tep ospalý!

Prebuď sa, duša moja,
prebuď sa, pieseň, z mlčania
a vkročte do pokoja,
z osídíel temnôt do Rána!

PRIPADOL MI DIEL V KRAJI PREKRÁSNOM, (Ž. 16, 6)
kde všetky skvosty prírody sa v živých vodách trblietajú,
v ktorom sa ľahko dávam vábiť snom,
že v ňom je treba hľadať kľúče k stratenému raju.

Veď Tvoja moc nás stále chráni.
Či nie sú horské chodničky
aj nočné cesty pod vencami žiariviek
a dĺžky dialnic, prúdy riek čiarami v Tvojej Božej dlani?

Keď dýchneš na zrkadlo plesa,
zostáva Tvoj obraz v ňom
žiarivo čistý, keď hmla rozplynie sa.
Pripadol mi diel v kraji zázračnom.

OBNOV MA, PANE,
rozjasni svoju tvár! (Ž. 80, 4)
Mesto aj lesy, pláne
sú zahalené pláštom chmár;

stúlení v kľbku prečkávame
čas nepohody, súžení,
zošli lúč, čo dážd' v dúhu láme
a žiaľ' na úžas premení!

Chúlím sa ustarane
pod pláštom vín a chmár.
Obnov ma, Pane,
rozjasni svoju tvár!

EVA FORDINÁLOVÁ

Žalmy

TY SI BOL MOJÍM HRADOM
a mojím útočiskom za dni úzkostí, (Ž. 59, 17)
keď všetky nádeje mi padali rad radom
a nohy nepriateľov šliapali už na mosty.

Prečo sa duša vo mne chvela v strese,
v obave, že je všetko márne v obklúčení tmou,
že nový deň mi nové sily neprinesie,
že nemám ani zbroje, ani spojencov?

Keď slová blížnych čpeli zradou
a každý dobrý skutok sa hneď vypomstil,
Ty si bol mojím hrdom
a mojím útočiskom za dni úzkostí.

PREVALILI SA CEZ MŇA VŠETKY TVOJE PRÍBOJE A VLNY, (Ž. 42, 8)
Pane Bože môj,
deň sa mi nerozslní a noc nezaluní,
Pane Bože môj!

Temnotou jediný lúč ku mne nepreklzne,
Pane Bože môj,
a mnou sa ešte valia vlny mojej vlastnej trýzne,
Pane Bože môj!

Keď príboj poznania mi sny a túžby ako smetie zmetie,
Pane Bože môj,
v lastúre mojej duše obalíš mi bolesť do perlete,
Pane Bože môj!

SRDCE MI PREKYPUJE
krásnymi slovami. (Ž. 45,2)
Podsvetiu ušlo z tmavej sluje,
vzlieta a spieva mi

o nádejach a svetle,
láka ho obzor neznámy,
zabudlo na predpeklie
s nočnými morami,

nad liesky, briezky, tuje
stúpa za Tvojím volaním
a celé prekypuje
krásnymi slovami.

NEODVRHUJ MA SPRED ŽIARIVEJ SVOJEJ TVÁRE,
neodnímaj mi svojho ducha svätého! (Ž. 51, 13)
Mesto sa chúlí po včerajšej letnej spare
do pršiplášt'a s túžbou za nehou.

Ja taktiež chodím s dušou zakuklenou.
Skľúčenosť, stresy zaoblačili mi oblohu.
Ten pocit prázdna nemá meno.
Je to len teskná túžba po Bohu.

Dážď slzí na oblok a lipám na konáre,
do môjho mozgu, prahnúceho za nehou...
Neodvrhuj ma spred žiarivej svojej tváre,
neodnímaj mi svojho ducha svätého!

NAVŠTÍV ZEM, PANE,
a požehnaj jej rastliny, (Ž. 65, 10)
nech žiadny koreň smädný nezostane,
slzami lásky nad nimi ich silu obživni!

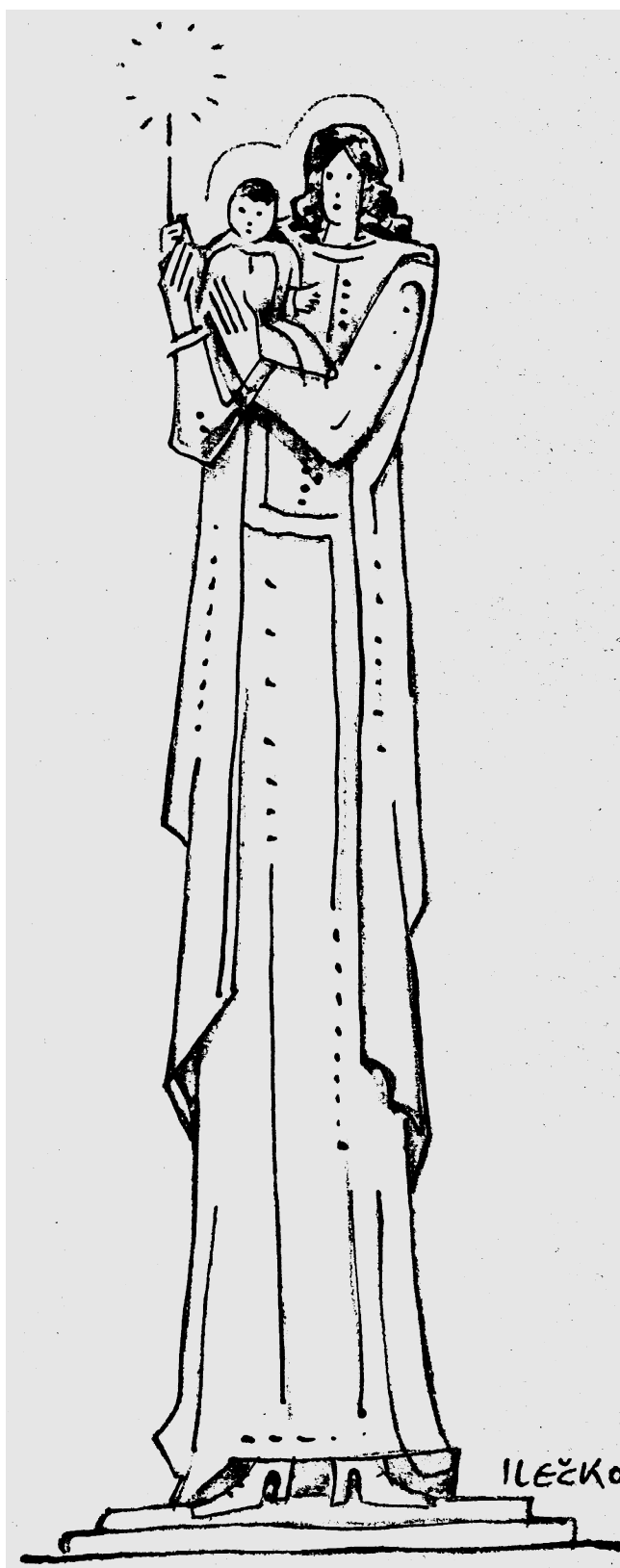
Zelenou zásterou nech opášu sa vršky,
zásterou plnou zrejúceho zrna,
nech celá krajina je plná
hudby sfér zo strún Tvojej božej spršky,

vďačne Ti zašlestia, lúky, vinice i pláne
chválospev vrúcny, úprimný -
príď, navštív svoju slovenskú zem, Pane,
a požehnaj jej rastliny!

HLAS PÁNOV ROZOCHVIEVA DUBY
a lesy zvlieka z listia, (Ž. 29, 7)
spev lúčnych víl, ich šepot tajnosnubný
v ňom tichne, krajina je priezračná a čistá.

Prečo sa vo mne rozochvieva duša
a srdce zvlieka z klamu?
Azda prv ako rozum tušia
tie Božie prúdy, ktoré všetko predstierané zlámu?

Panenská krajina sa v dialke s nebom snúbi,
slobodná duša sa mi nad ňu vzlietnuť chystá.
Hlas Pánov rozochvieva duby
a lesy zvlieka z listia.

Kresba: Alexander Ilečko

Predsto šesťdesiatimi rokmi, 7. novembra 1849, vyšlo prvé číslo Katolíckych novín. Svetlo sveta uzreli v podmienkach národnej neslobody, a preto poslaním tohto periodika bolo popri zveľadovaní náboženského života a udržiavaní katolíckeho ducha slovenského ľudu aj zachovanie jeho ducha národného, čo bolo vrúcny želaním aj prvého redaktora týchto novín Šimona Klempu. No ironiou (národné) nechceného sa stalo, že tieto noviny museli na príkaz ostrihomského arcibiskupa Jána Scitovského vychádzať v bernolákovčine, ktorej sa slovenskí katolíci už v roku 1847 po dohode so slovenskými evanjelikmi na katolíckej fare v Čachticiach zriekli, keď oni sa tam vtedy tiež zriekli češtiny, aby sa takto dosiahla kýžená jednota národa.

Bolo to však už v intenciách plánovaného pomadžarčovania Slovákov, a preto zo strany Maďarov sa podnikalo všetko proti tomu, čo by mohlo sťažiť uskutočnenie tohto zámeru. Neskôr, už v podmienkach kalvínsko-liberálnej a čoraz silnejšie prítvrdzovanej asimilačnej politiky maďarských vlád v Uhorsku maďarizačný program nadobúdala čoraz obľudnejšie prejav, ktoré útočili tak na národnú, ako aj na náboženskú stránku Katolíckych novín, čo spôsobovalo aj ich prerušovanú existenciu. Najmä po tzv. rakúsko-maďarskom vyrovnaní v roku 1867 to boli veľmi aktuálne úlohy týchto novín. No v stále dusivejšej atmosfére doby, keď s postupným a cílením otupovaním slovenského národného povedomia vo všeobecnosti, a zvlášť u duchovenstva, keď sa v značnej miere aj dosiahlo ochabnutie jeho slovacity, Katolícke noviny Maďarmi ovládnutého Uhorska strácali túto svoju duálnu, katolícko-národnú orientáciu, až ju v roku 1906 v jednom i druhom ohľade, metaforicky povedané - stratili úplne, keď ich vychádzanie bolo zastavené.

Vtedy sa potvrdilo, že slovenská katolicita bola zviazaná práve s jej slovacitou, a preto aj vtedajšie vládnuce maďarské kalvínsko-liberálne kruhy vycítili, že oslabovaním katolíckej slovacity ľahšie sa dosiahne aj oslabenie slovenskej katolicity. A túto taktiku potom prevzalo aj podobné ideologické založenie nového, no unitárneho „československého“ štátu. Tak sa stalo, že slovenskí katolíci viac ako tri desaťročia ostali bez týchto novín a ich vydávanie sa obnovilo až v roku 1940, teda po vzniku prvej Slovenskej republiky.

No aj v súčasnosti platí, že zápas o Katolícke noviny je i naďalej zápasom o identitu a charakter katolíckej slovacity, na ktorú silne dorážajú v súčasnosti forsírované idey kozmopolitizmu, osobitne propagované z istých zahraničných centier, najmä v prostredí malých národov, a v jeho rámci, u nás niekde ešte pretrvávajúce, ale i novo formované tendencie českoslovakizmu.

S týmto programom vznikla u nás začiatkom deväťdesiatych rokov minulého storočia aj nová politická strana pod značkou KDH, teda ako kresťanskodemokratické hnutie, ktorej prívlastok „kresťanské“ bol skôr taktický ako programový. Vyplýva to aj z vlastného doznanja jedného z jej zakladateľov - Jána Čarnogurského, uverejneného 1. okt. 1993 v Mesačníku českých Slovákov, Slovenské listy, kde sa píše, že „KDH sa od začiatku neformovalo ako výlučne katolícke hnutie, dokonca ani nie ako výlučne kresťanské. Realita je však taká, že sa k nám pridali predovšetkým katolíci“

(v interview s Fedorom Gálom). V tejto súvislosti sa však žiada opraviť predsedu exilovej Demokratickej strany RVDr. Martina Kvetku, ktorý Jánovi Čarnogurskému v bulletine Naše snahy (č. 25, 1989) vyslovil „úctu, obdiv a vďačnosť“ za to, že „sa podujal na veľkú historickú úlohu zapojiť politický slovenský katolicizmus do československej štátnosti“, lebo tu sa už aj bez neho utváralo ideové podhubie pre takúto orientáciu, vyplývajúce najmä zo spolupráce a spoločného postupu slovenských a českých katolíkov proti ateistickej politike štátu.

A tak sa stalo, že myšlienky kozmopolitizmu, českoslovakizmu a

JURAJ CHOVAN-REHÁK

Zápas o Katolícke noviny

Úvaha postjubilejná

nadnárodného kresťanstva (s nebezpečnými prvkami fundamentalizmu) rozdelili a naďalej rozdeľujú našu politickú scénu, zasahujúc tak laikov, ako i časť duchovenstva, ba akoby i niektorých členov episkopátu. Pravdepodobne týchto otázok sa dotýka aj istá výčitka Svätého Otca Jána Pavla II., adresovaná našim pánom biskupom, ktorú vyslovil na Svätopeterskom námestí v Ríme v príhovore k slovenským pútnikom v roku 1998, keď povedal: „Na Vajnorskom letisku pred ôsmimi rokmi som vás vyzval, aby ste sa zomkli okolo svojich biskupov, teraz vás však vyzývam, aby ste sa modlili za svojich biskupov, aby boli otcami všetkých veriacich!“

Bola to okrem výzvy veriacich k modlitbe aj nepriamo vyslovená kritika nášho v tejto veci rozdeleného episkopátu, a čakalo sa, akú to bude mať odozvu u našich (už len) „pánov“, respektíve (ešte aj) „otcov“ biskupov. No okrem ospravedlnenia sa trnavského arcibiskupstva veriacim za prípadné pohoršenie veriacich, ktoré uverejnili KN, všetko ostalo bez náležitej zmeny, ba skôr naopak, ešte výraznejšie vzrástli prejavy nesúladu, čo sa odzrkadlilo aj na stránkach Katolíckych novín iniciatívou zvonka! Tým sa znásobilo aj úsilie dostať KN pod vplyv jednej, alebo druhej ideovo-politickej orientácie našej spoločnosti..

Rozhodovanie v tejto veci prebehlo v dňoch 19.-21. decembra 1994, keď trnavský arcibiskup-metropolita Mons. Ján Sokol oznámil Spolku sv. Vojtecha, že „v záujme zachovania čistoty viery a neporušenosti mravov v celej cirkevnej provincii bude KN od 1. januára vydávať Arcibiskupský úrad v Trnave“. No vzápätí proti tomuto vyhláseniu vystúpil predseda Konferencie biskupov Slovenska, Mons. Rudolf Baláž, a to s právne rovnako chúlостivou argumentáciou, že „Spolok sv. Vojtecha, a tým i Katolícke noviny sú majetkom Konferencie biskupov Slovenska“, a preto ani metropolita nemá právo do týchto záležitostí zasahovať.

Metropolita Ján Sokol vychádzal z toho, že SSV sa stal spoločnosťou s ručením obmedzeným (s. r. o.), teda hospodársky a právne samostatným subjektom a KN mali od 1. januára 1995 vychádzať už ako jeho „nábožensko-kultúrny týždenník“. Nastala teda pochopiteľná i oprávnená obava, či novo kvalifikovaný editor KN v

tejto situácii ako už samostatný podnikateľ, a teda i vlastná hospodársko-právna ustanovizeň, svojim už sekulárne pôsobiacim charakterom, ba svojimi sekulárnymi možnosťami potenciálne aj disponovateľný subjekt, bude v budúcnosti dostatočnou zárukou spomenutej „čistoty viery a neporušenosti mravov“. K tomu sa ešte pridružovala aj obava nebezpečenstva možného vplyvu daktorej z politických strán, čo vtedy aktuálne hrozilo najmä zo strany KDH, ktorú značne protežoval vtedajší predseda KBS a vlastne v záujme ktorej aj vystúpil.

No bez ohľadu na argumentáciu Mons. Rudolfa Baláza existujúce právne možnosti boli v tejto záleži-

tátor cirkevného diania v Česku i na Slovensku) za dôvod výmeny šéfredaktora uviedol požiadavku východoslovenského KDH. Navonok sa však šéfredaktorovo odvolanie uvádzalo len ako jeho osobné rozhodnutie.

Takto to uviedla aj zostavovateľka jubilejnej prílohy KN k ich 160. výročiu založenia, keď vynútený odchod šéfredaktora z KN prekvalifikovala na abdikáciu! Zabudla však pritom uviesť podstatnú informáciu o tom, že do vedenia redakcie bol uvedený Jozef Hilbrycht, ktorým sa napokon zavŕšila politicko-ideová anexia KN. Nový šéfredaktor KN bol predtým redaktorom týždenníka FAKTY, vychádzajúci pod egidou

KDH, a tak sa nový šéfredaktor zaslúžil o to, že aj KN začali od 1. januára 1996 vychádzať v rovnakom formáte, aby sa azda i takto deklarovalo ich politicko-ideové súruženie.

Na dôvažok všetkého sa potom uskutočnila aj „čistka“ v redakčnej rade KN, keď z jej členstva vylúčili prof. dona Antona Hlinku. No Jozef Hilbrycht vydržal v redakcii KN iba dva týždne a potom odišiel späť do svojej pôvodnej redakcie!

O tom, či bolo správne meniť formát KN, možno azda i pomlčať, lebo menší formát je pre mnohých čitateľov aj praktickejší, ako bol ten predchádzajúci, len aspoň stručne treba pripomenúť, že terajšou podobou akoby sa tieto noviny s celoslovenskou pôsobnosťou degradovali iba na úroveň regionálneho periodika, neporovnateľného s takými vážnymi a renomovanými katolíckymi novinami svetového formátu, ako je L'Osservatore Romano, La Civiltà Cattolica, alebo z našich svetských domáчих i - Kultúra.

Možno povedať, že ovládnutie KN ideológou KDH sa uskutočnilo najmä za veľkej pomoci vtedajšieho predsedu Konferencie biskupov Slovenska, ktorého v tejto funkcii ovplyvňovalo aj jeho ideovo totožné presvedčenie s KDH, aj jeho známe vodcovské ambície so svojím poňatím funkcie predsedu KBS akoby s právom biskupského primátu vo vzťahu k členom biskupskej konferencie Slovenska. Toto sa pravdepodobne odvodzovalo od nesprávne pochopeného textu Kódexu kánonického práva (ktorá vyšla za pápeža Jána Pavla II. v r. 1983), a to pasáže týkajúcej sa jednotlivých národných biskupských konferencií.

Preto pred svojím odchodom z KN šéfredaktor zvolal redaktorov na krátku poradu s jediným bodom programu - informovať, aké sú v skutočnosti podľa súčasného kánonického práva kompetencie národných biskupských konferencií a ich predsedov. Prakticky sa vtedy vychádzalo len z článku 455, § 1. Kódexu kánonického práva (CIC) - Codex Iuris Canonici, kde sa píše, že „KBS sa môže právoplatne uznávať len vo veciach všeobecného práva, alebo len v prípadoch, na ktoré dostala mandát Apoštolskej stolice [u nás Svätej stolice], pričom kompetencie diecéznych biskupov [o pomocných bisku-

poch sa tu nič nehovorí] zostávajú v platnosti a ani konferencia, ani jej predseda nemá právo konať v mene všetkých [diecéznych] biskupov, ak by (zdôraznil J. CH.) všetci [títo] biskupi, i jednotlivci, nedali [na to] súhlas (nisi omnes et singuli Episcopi consensus dederint)“.

No zdá sa, že s touto interpretáciou nesúhlasili členovia redakčnej opozície. Preto zašli, ako sa nazdáva, do susednej budovy na Kapitulskej ulici za pánom biskupom Mons. Vladimírom Filu zistiť, aký je jeho názor na túto vec. Len takto si totiž najskôr možno vysvetliť nápadnú „súslednosť“ riešenia tejto otázky, a najmä promptnosť konania v tejto veci, keď krátko po spomenutom redakčnom stretnutí bol do redakcie KN doručený list so stanoviskom Mons. Vladimíra Filu k spomenutým kompetenciám. - Jeho výklad znel však v opačnom zmysle, ako sa o veci rokovalo na spomenutom stretnutí a doslovne znel takto: „Konferencia biskupov môže vynášať i zákony - všeobecné dekréty, tie potom zaväzujú všetkých biskupov (a to aj arcibiskupov alebo kardinálov), kňazov a veriacich jej územia“, no k tomu ešte aj s dodatkom, že „na čele Konferencie biskupov je predseda, ktorý ju reprezentuje navonok vo vzťahu k veriacim i k štátu“. Práve tento dodatok sa najviac dotkol právomoci diecéznych biskupov! V takomto zmysle sa toto znenie CIC dostalo aj do Štatútu KBS, odkiaľ to asi prebral i Mons. V. Filo a v tejto podobe sa to pravdepodobne poslalo aj Kongregácii pre biskupov do Vatikánu.

Šéfredaktor bol v tomto prípade na pochybách, či ide len o tzv. lapsus linguae, alebo či nebudaj o úmysel, a preto doručený text odovzdal bez pripomienky na uverejnenie Ing. Márii Kotesovej (Zajícovej), ktorej redakčne prislúchali materiály takéhoto druhu. No chvíľu na to prišla s otázkou k šéfredaktorovi, či to má naozaj uverejniť, lebo obsah textu sa lišil od toho, ako sa o tom hovorilo na spomenutom stretnutí redaktorov. Pre „zjednodušenie“ situácie v redakcii šéfredaktor jej ho vtedy aj napriek tomu odporučil uverejniť, a to práve pre už existujúcu „komplikovanosť“ vzťahov v redakcii, lebo za normálnych okolností mohlo sa zísť za autorom listu a bona fide prekonzultovať vec. Napokon sa vychádzalo aj z toho, že onen výklad citovanej pasáže CIC si určite kriticky prečíta aspoň J. Em. kardinál Ján Ch. Korec (a on nech dá túto vec s pánom biskupom do poriadku!).

A tak sa i stalo, lebo na druhý deň, keď 3. septembra vyšli KN (č. 36/1995) s uverejneným článkom Mons. Vladimíra Filu, prišiel do sídla KBS v Bratislave aj pán kardinál, a pozvaný bol i šéfredaktor, kde mu v prítomnosti pána biskupa Mons. Dominika Hrušovského vyslovil rozhorčenie nad uverejnením onoho omiňozného textu. Napokon po objasnení situácie pán kardinál sa vyjadril, že on napíše opravu do KN. List však so správnym znením textu CIC o kompetenciách KBS bol odoslaný len otcom arcibiskupom, diecéznym biskupom a apoštolskému nunciovi.

Problém tzv. kompetencií nebol však tou jedinou kauzou, o ktorej možno povedať, že tiež vznikla z ideovo-politických príčin a opäť si to odniesli Katolícke noviny. Stala sa ňou i habilitačná prednáška docenta ThDr. dona Antona Hlinku o problematike psychologicko-filozofických otázkach svedomia, proti ktorej kritické stanovisko zaujal zhodou okolností ten istý autor ako v predchádzajú-

júcom prípade, čiže pomocný trnavský pán biskup Mons. Vladimír Filo. No faux pas v tomto prípade nebola oponencia sama osebe (pravda, v istom zmysle aj ona), ale spôsob, ktorým sa vymykala zvyklostiam habilitačného konania. Autor svoju pripomienku s názvom Na margo habilitačnej prednášky ThDr. Antona Hlinku nevyslovil v čase habilitačného konania, teda hneď po vypočítaní prednášky alebo z verejne dostupného textu prednášky ešte pred habilitačným konaním, ale doniesol to do redakcie KN „ex post“!

Šéfredaktor nemal teda poruke riešenie, ako sa dostať z ošemetnej situácie, keď bolo treba vyrovnávať sa s nenáležitým postupom oponenta, protiviacim sa i bežnej, i klasickej zvyklosti a pravidlám (contra ius et consuetudinem), súc postavený pred podobný úzus, zvlášť platný v Katolíckych novinách, lebo toho istého priestupku by sa tu niekto dopustil aj vtedy, ak by odmietol uverejniť niečo biskupovi!

Redakcia KN v snahe nájsť aj diskulpujúcejšie východisko z prípadu, že dôvodom vystúpenia v tomto prípade mohla byť aj možná, a teda i prípustná zámerna uhlov pohľadu na danú problematiku, t. j. videnie čisto filozoficko-psychologických otázok svedomia na strane jednej, ako aj ich katecheticko-náboženskej aplikácie na strane druhej. Toto bolo aj obsahom vtedy uverejneného perexu pred článkom Mons. Vladimíra Filu v KN, a to v snahe zmierniť ošemetnosť prípadu tak vo vzťahu k autorovi, ako aj redakčnú ominóznosť uverejnením článku, ktorá by ani reputácii šéfredaktora nemohla poslužiť. - Obidva uhly pohľadu sme sa totiž rozhodli uviesť podľa I. Kanta ako súčasť spoločenského vedomia, a to buď ako jeho ontologický noumén, alebo konkretizáciu či aplikáciu tohto vedomia, ako teda jeho nábožensko-etický fenomén.

Preto sa komentár Mons. Filu k prednáške doc. Antona Hlinku o problematike svedomia mohol chápať nie ako kritika, ale aj ako prípustný, a teda možný a doplnujúci presun pohľadu z pozície nouménu na jeho fenomenálny aspekt, čiže ako na praktickú pripomienku k habilitačnej téme z pastoračno-katechetického hľadiska, na čo má biskup právo, ba aj povinnosť, aktuálnu najmä v našich časoch, aby sa otázka svedomia nestala len objektom akademickej diskusie. No takémuto možnému výkladu pripomienky Mons. V. Filu možno protirečil spôsob, akým bola pripomienka podaná. U saleziána dona Antona Hlinku bolo vari dostatočne jasné, že prípad absencie praktických otázok svedomia by nemohol prísť do úvahy u toho, kto pozná jeho bohatú nábožensko-katechetickú spisbu, prezentovanú práve ako dôkaz tohto eticko-náboženského fenoménu. Ba treba povedať, že práve táto habilitačná prednáška doc. Antona Hlinku mala sa chápať ako záverečné a tento raz už ako teoretické vyvrcholenie ním publikačne nastoľovaných praktických otázok svedomia, ako aj jeho celkového náboženského účinkovania.

Toto však nebol izolovaný prípad vstupu nášho duchovenstva do politického diania u nás. Nadväzoval už na predchádzajúce pokusy politicko-ideového diania z roku 1994, keď 7. novembra 1994 aj 34 kňazov Spišského biskupstva žiadalo v KN uverejniť svoje politické vyhlásenie proti koalíčným poslancom Národnej rady SR. Vtedy sa ešte podarilo ubrániť KN pred ich zneužitím na vyloženie politického cieľ. Preto KN neuvěřejnili ani

Otvorený list Mons. Viktora Trstenského prezidentovi SR Michalovi Kováčovi s podpismi iných kňazov toho istého biskupstva, avšak s diametrálne odlišným politickým zameraním, a to so žiadosťou o rehabilitáciu prezidenta prvej SR ThDr. Jozefa Tisu. (Dôvod neuverejnenia bol najmä ten, že publikovanie listu by bolo v tom čase, keď ešte silne pôsobil pach špiny štyridsať rokov systematicky hádzanej na osobnosť prvého slovenského prezidenta, spôsobilo vari viac škody než osohu, ktorý sa týmto listom sledoval.)

Prvá polovica deväťdesiatych rokov minulého storočia vôbec bola poznačená veľkým úsilím podriadenia všetkej katolíckej tlače vplyvu KDH a prvý útok v tomto smere sa podnikol proti časopisu Verbum iniciatívou redaktora Bratislavských listov Rudolfa Lesňáka, ktorý vystríhal jedného z jeho vydavateľov (Dr. I. Potemru), „že ak nechcú, aby členovia KDH prestali odoberať Verbum, Juraj Chovanec nesmie byť jeho šéfredaktorom“ (hoci práve jedine jeho zásluhou vyšlo na svetlo prvé obnovené číslo tohto časopisu)!

No úzke kontakty s KDH, okrem v tomto ohľade už známeho Banskobystrického biskupstva, vykazoval najmä pomocný biskup Spišskej diecézy Mons. Andrej Imrich. KDH ako prvé zo súčasných opozičných štruktúr u nás ústami novinára Petra Tótha v interview so spomenutým Mons. Andrejom Imrichom vyslovilo

pochybnosť o úspešnosti beatifikačného procesu s otcom biskupom Jánom Vojaššákom, a to pre jeho účasť v Štátnej rade prvej SR, a tým i svoj podiel na ešte stagnujúcom procese tejto beatifikácie.

Redakcia KN sa však naďalej usilovala zachovať svoju nezávislosť odmietaním pokusov o ich zapojenie do služieb tejto pochybnéj ideológie, a to aj preto, lebo už za menej okaté prehršky, uverejnené v KN (akým bol napríklad aj otvárací prejav prvého rektora Trnavskej univerzity), nasledovali odhlášky niekoľkých odberateľov KN. Preto sa redakcia snažila zachovať ešte aspoň status quo. No v opísanej situácii roka 1995 do KN (č. 39/95) sa dostal už v čase bezmocnosti šéfredaktora list kňazov Banskobystrického biskupstva pod názvom Udriem pastiera... (v podobe vyhlásenia a s poznámkou, že list posielajú i na vedomie apoštolskému nunciovi a žiadajú ho o odpoveď). No odpoveď apoštolského nuncia uverejnená v KN z nedele 15. októbra 1995 pisateľov sotva potešila, lebo zahrňovala poznámku, že „pisatelia si iste uvážili dôsledky, ktoré takáto iniciatíva môže spôsobiť“.

A to, čo myslel teraz už zvečnený apoštolský nuncius Luigi Dossena podobnými dôsledkami, boli citované slová kardinála Carla Martiniho, milánskeho arcibiskupa, ktoré vyslovil na istom cirkevnom a kňazskom zhromaždení v Taliansku: „Masovokomunikačné prostriedky rozhojňujú v nás (kňazoch i

biskupoch) prílišnú tendenciu zaujímať sa o vonkajšie prejavy, o to, čo vidieť navonok a čo strháva pozornosť na javisku verejnej mienky. - Dôsledkom je, že aj my spolupracujeme na 'drogovaní' verejnej mienky!“

Apoštolský nuncius poznal rozháranú spoločensko-politickú situáciu na Slovensku a najpravdepodobnejšie od neho dostal Svätý Otec príslušnú informáciu, na základe ktorej vyzval slovenských pútnikov v Ríme modliť sa za našich biskupov, aby boli otcami všetkých veriacich. Veď na tomto strokotale aj výsledok dobrej snahy vyhlásenia „desaťročnej obnovy“ na Slovensku! A rozkol v spoločnosti býva neraz aj preto, že niektorí, čo majú pocit, že sú lepší ako tí druhí, neraz im to v ich kvázi „spravodlivom“ hneve dávajú i pocítiť.

V takomto duchu sa so šéfredaktorom KN rozhodli „rozlúčiť“ aj jeho inak zmýšľajúci „bližní“, súc v svätom rozhorčení pre jeho „vierolomnosť“, že si vraj dovolil cenzurovať aj prejav Svätého Otca, prednesený počas jeho druhej pastoračnej návštevy na Slovensku, pretože z jeho prejavu (podľa nich) „odstránil“ známú výzvu k veriacim, že patriotizmus áno, nacionalizmus nie! Listami a telefonátmi s takýmito protestmi totiž zaplavili jeho redakčnú pracovňu, takže mohol vzniknúť dojem, že akcia mohla byť aj umelo vyvolávaná! (Alebo žeby na Slovensku existoval neuh akési kolektívnej zatvrdenosti?)

Preto ako ukážku obsahu desiatok takýchto listov a ešte väčšieho počtu

telefonátov môžeme vybrať niekoľko citátov aspoň z listu anonyma F. B.:

„Bolo by azda užitočné vedieť, prečo KN neuvádzali doslova a do litery slová Sv. Otca... Či Sv. Otec Vás zmocnil 'vykládať' jeho slová...? Prečo Vám osobne vadilo zdôrazňovanie 'patriotizmus áno - nacionalizmus nie'? Veď Sv. Otec to tak povedal! Možno Vás roznieťilo, že Sv. Otec na Slovensku použil tiež niečo o Sv. Kopečku... Neuvedomujete si, že história Vás nebude poznať ináč iba[ako] nepresného a aj Cirkvi škodiaceho šéfredaktora[?].“ - Potvrdilo sa totiž tu iba známe konštatovanie, že ako je zlo len nedostatkom dobra, podobne je to i s prípadom hore citovaných výčitiek, ktoré tiež možno hodnotiť ako dôsledok absencie dobrej vôle prijať niečo z dvoch alebo viacerých možností aj v tom lepšom zmysle, nie hneď ako zlý úmysel! V prejave Svätého Otca, ktorého základný text sme dostali z Vatikánu, tieto vsuvky neboli, a aby ho ľudia mali k dispozícii už počas jednotlivých vystúpení Sv. Otca, nečakali sme na jeho konkrétnej prednes. Kompletnej prejav Sv. Otca sme potom uverejnili v publikácii Kristov pútnik na Slovensku, a to aj s vyznačením, koľkokrát príslušnú vsuvku v prejave zopakoval.

Veď napokon nikto z podobne kriminalizovateľných hriešnikov, podľa nich určite „nacionalizmov“, by nemal ani ten najmenší dôvod robiť nejaké zásahy práve do týchto výrokov Svätého Otca, lebo každý z takýchto vyrábaných slovenských nacionalistov sa môže pod ne bez najmenších výhrad podpísať, nanajvýš iba ak s pripomienkou, že ľudia dokážu znešťaviť aj tú najsprávnejšiu a najčistejšiu ideu. Preto stihli oportunisticky sprziť aj ideu patriotizmu podľa pomýlenej zásady: ubi bene, ibi patria (vlast' je podľa niekoho iba tam, kde sa bude mať dobre)! - Naši kritici sa však sústredili len na slovo nacionalizmus, no keďže v týchto otázkach potrebný prehľad asi nemajú, neuvedomili si, že aj Svätý Otec sa hlási k patriotizmu, čiže k tomu, čomu by iste ich prefikanejší ideológovia tiež sotva dali zelenú! Patriotizmus je totiž podľa nich len jednou z podôb prírodných javov, tak ako nacionalizmus, hoci nie až natoľko vyhrotený, lebo aj oni mylne vychádzajú z toho, že príroda je dedičným hriechom nenapraviteľne skazená, a preto nič dobrého sa už na nej budovať nedá. A tak zavrhnutie hodný je aj patriotizmus, čiže vlastenectvo, ktoré koniec-koncov tiež súvisí s touto skazenou prírodou a môže viesť k nacionalizmu! No podľa učenie Katolíckej cirkvi príroda dedičným hriechom nebola totálne skazená, len narušená, a preto aj ona i všetko, čo s ňou súvisí, je ešte schopná posvätenia a včlenenia i do nadprirodzeného sveta. V kultúrnej societe u nás sa tieto otázky v 40. rokoch m. s. vo Verbume jasne pertraktovali, no súčasné vedomostné vákuum si vyžaduje, aby sa dostali aj do povedomia našej osobitnej skúšanej súčasnosti.

Táto naša úvaha obsahuje však výber len niekoľkých údajov, no ktorých poznanie môže naznačiť možnosti spoznať to, čo rozvracalo našu spoločnosť v minulosti i v súčasnosti a čomu sme sa usilovali čeliť aj v rokoch nášho pôsobenia v KN, ďakujúc Pánu Bohu za to, že nám i napriek pokročilému veku ponechal síl, vydať toto malé svedectvo o našom zmlčanom pôsobení v Katolíckych novinách v citovanej Prilohe 160. výročia ich jubilea.

Snímka: Ján Motulko

VÝHEADY DO BLÍZKEJ BUDÚCNOSTI

Iba budúci vývoj ukáže, akú rolu hrá svetové slobodomurárstvo pri organizovaní a ideologickom podmienení Európskej únie. Kto pozorne analyzuje jej doterajšie štruktúry, jej zákonodarstvo, stanoviská jej najvyšších orgánov k svetovým problémom tak ekonomického, ako aj etického charakteru, ľahko odhalí ich až nápadný súlad s ideovými obsahmi slobodomurárstva. Stačí si spomenúť na jeden z najzásadnejších problémov, ktorý veľmi citlivo otriasol dôveru kresťanských obyvateľov európskych štátov a prinútil najvyššiu morálnu autoritu sveta, akou bol bezpochyby pápež Ján Pavol II. (1978 - 2005), nespočetne krát pozdvihnúť svoj varovný hlas, keď šíky ateistických a Kristovej cirkvi nepriateľských zoskupení vo vysokom vedení Európskej únie mobilizovali všetky svoje aj rôznorodé zoskupenia, aby nepripustili do Zmluvy o ústavnom zákone ani len zmienku o Bohu a o kresťanstve. Napriek tomu, že na hospodársko politickom projekte zjednotenia európskych štátov začali pracovať traja hlboko veriaci štátnici, akými boli Konrád Adenauer, Robert Schuman a Alcide De Gasperi - o ktorých sa nedávno začal alebo ešte len chystá proces beatifikácie - postupne sa tohto projektu zmocnili socialistické marxistické hnutia a iné protikresťanské spoločenské sily, ktoré z neho v týchto posledných desaťročiach dokázali vytvoriť najmohutnejší nástroj odkresťančovania Európy.

V neceľom prvom roku rozšírení Európskej únie 2004 sa už celkom zreteľne prejavil agresívny charakter jej vedenia, keď v Európskom parlamente spochybňovali legálne zvolenú slovenskú poslankyňu MUDr. Annu Záborskú, navrhnutú na predsedníctvo jednej z jeho komisií, iba preto, že je známa ako praktická katolíčka. A ešte vypuklejšie sa to prejavilo v ďalšom prípade (október 2004), keď talianskou vládou oficiálne vymenovaný kandidát na člena Európskej komisie, viacnásobný minister Talianskej republiky, posledne minister pre európske záležitosti a špičkový katolícky intelektuál prof. Rocco Buttiglione bol Výborom pre ľudské práva (!) Európskeho parlamentu vyhlásený za nevhodnú osobu zastávať post komisára EU pre spravodlivosť, vnútorné veci a ľudské práva, lebo verejne prejavil svoje presvedčenie veriaceho katolíka vo veci rodi-ny a sexuálnej morálky. Po vypočúvaní pred Európskym parlamentom Buttiglione vyhlásil, že tam ide o nenávisťnú inkvizíciu kampaň voči nemu, ktorá vychádza zo zámeru vylúčiť kresťanov z verejných úradov Európskej únie. A celkom nová správa z Talianska prináša zvest' o tom, že začiatkom novembra 2009 Európsky súd pre ľudské práva priznal fínskej občianke, bývajúcej v severo-talianskom kúpeľnom meste Abano Terme, právo na odstránenie kríža v štátnej základnej škole, ktorú navštevujú jej dve deti, lebo si nepraje, aby jej deti boli ovplyvňované kresťanským náboženstvom. Európsky súd dokonca uložil talianskému štátu, aby žalobkyňu za to odškodnil sumou 5 000 (päťtisíc) eur. Tento súdny výrok vyvolal široké protesty talianskej verejnosti, takže aj vláda vyhlásila, že sa proti nemu odvolá. No fakt zostáva fak-tom a zdá sa, že nastalo to, čo dávno predvídal sv. Pavol, že „pride čas, keď neznesú zdravé učenie, ale nazhľadajú si učiteľov podľa svojich chŕťok, aby im štekli uši. Odvrátia sa od pravdy a obrátia sa k bájkam.“ (2.Tim. 4,3)

Kým toto píšem, dostal sa mi do-

rúk pas-tiersky list Maďarskej konferencie biskupov, v ktorom konštatujú: „Pred niekoľkými rokmi sme si mysleli, že sekularizmus predstavuje takmer jediné nebezpečenstvo. Aj keď je konzumný spôsob myslenia a idol pôžitkárstva naďalej prítomný medzi našim ľudom, dnes sa rozmáha aj duch novopohanstva.“ Poukazujú na pomýlené idey synkretizmu rozličných náboženstiev a filozofií, na okultizmus, špiritizmus a rôzne formy modlárstva, ktoré všetci môžeme pozorovať vo svojom okolí. Stačí si uvedomiť módu orientálnych filozofií a teozofií, opovrhovanie kresťanskými zásadami tak v osobnom ako aj v spoločenskom živote (manželstvo, rodi-

MILAN S. ĎURICA

Ohrozenia kresťanstva

na, národ), satanizmus, nebezpečne sa šíriacu zoolatriu (správa z Londýna 2006: „Psy dostávajú lepšiu stravu ako ich majitelia“), ktoré kľiesnia cestu k úplnému pohanstvu. Ďalšie názvy toho pozorný čitateľ medzinárodných správ nachádza takmer na dennom poriadku. Iba v tieto dni, keď upravujem túto úvahu, obehli svetom správy, že v Slovinsku predseda vlády vymenoval za riaditeľa Úradu pre náboženské záležitosti notorického vyznávачa satanizmu; že redaktorka slovenskeho Rádio expres vyslovila počudovanie a takmer pohoršenie nad tým, že vysokí vládni činitelia Slovenskej republiky odignorovali návštevu dalajlámu, ktorému vraj patrila podobná úcta ako pápežovi; že novozvolený Európsky parlament odhlasoval protestný demars proti zákonu na ochranu mravnosti školskej mládeže, ktorý nedávno schválil parlament katolíckej Litvy.

Pápež Pavol VI. už v roku 1972 verejne vyhlásil: „Pravda je taká, že jednou z najväčších potrieb Cirkvi i sveta je nevyhnutnosť brániť sa proti zlu, ktoré nazývame Zlým duchom.“ U nás to obšírne rozviedol kardinál Ján Chryzostom Korec, ktorý v tomto roku 2009 vydal svoju prenikavú úvahu na tému Démonizmus v živote a literatúre. (Lúč, Bratislava 2009). Ale takmer súčasne aj pápež Ben-edikt XVI. počas vysviacky piatich nových biskupov 12. septembra 2009 v Bazilike sv. Petra verejne vyslovil svoju obavu nad tým, že aj v samej Cirkvi „mnohí z tých, ktorým bola zverená zodpovednosť, pracujú pre seba samých, a nie pre spoločnosť, pre spoločné dobro“. Ak si spomenieme aj na jeho vysvetľujúci list biskupom vo veci zrušenia exkomunikácie biskupov, ktorých vysvätil Mons. Lefebvre, a v ktorom s veľkou bolesťou konštatoval, že niektorí cirkevní hodnostári prejavovali až „útočnú nevráznosť“, takže sa cítil „predmetom ich nenávisťi“ a napadnutia zo strany pastierov, ktorí navyše sa hrýzú a pozierajú medzi sebou s veľkým nebezpečenstvom, že sa aj navzájom zničia, tak ľahšie pochopíme jeho opakované napomínanie o dramatickej situácii v Cirkvi.

A my katolíci sa na to všetko prizierame, takmer všetci mlčíme, ba mnohí z nás očakávajú v Európskej únii svetovým komunizmom kedysi sľúbený raj na zemi. Neodporovať včas zlu, ktoré nás ohrozuje, môže podľa kresťanskej morálky znamenať osudnú spoluzodpovednosť za to, čo nás následkom toho postihne.

NA NAŠOM MALOM SLOVENSKU

Toto všetko sa zákonite odráža aj vo vnútropolitickú situáciu nášho štátu. Už v roku 1990 viacerí pozorovatelia v zahraničí konštatovali, že v chaotickom hľadaní nových ciest vtedajšie vedúce osobnosti „vedeli, čo viac nechcú, ale nemali žiadnu jasnú koncepciu o tom, čo by chceli a mali dosiahnuť“. Na tomto sa v krátkom čase začala rozpadávať zdanlivá jednota „revolučného“ hnutia a došli sme tak ďaleko, že dnes sotva päť a polmiliónový štátik na výsmech sveta má zaregistrovaných nepomerne viac politických subjektov, než aj najväčšie európske štáty, a že o post hlavy štátu

sa opätovne uchádzalo až do dvanásťväčšinou občanom neznámych kandidátov. Ani nespomínam vraj vyše tritisíc „nevládných“ či „mimovládnych“ organizácií.

Medzitým zahraničný kapitál prakticky na sto percent ovládol slovenský mediálny trh, ktorý si do masmédií nasadil dokonca aj svojich, slovenskému národu a jeho štátu cudzích, až nepriateľských vydavateľov a šéfredaktorov. Pod ich vedením, po krátkej hre na „nezávislé“ informačné médiá, postupne sa stále jasnejšie prejavujú nielen ako protislovenské, ale aj ako protikresťanské a hlavne protikatolícke propagačné orgány. Za nimi sú vysoko špecializovaní odborníci v psychologickom ovplyvňovaní a v podvedomom podmienení rozličných zoskupení občanov podľa veku, vzdelania, politických, ekonomických, športových, zábavných a iných záujmov, takže kto pravdielne číta tie denníky a periodiká, či sleduje televízne programy, ani sa nenazdá a stáva sa vlastníkom a vyznávacom tých ideí, ktoré mu po kvapkách nasugerovali. Jeden z najrozšírejších denníkov vychádzajúcich v našej republike krátko pred poslednou návštevou sv. Otca na Slovensku vypísal anketu medzi svojimi čitateľmi. Na otázku „Zúčastníte sa na sv. omši celebrovanej pápežom?“ 75% jeho čitateľov odpovedalo NIE a 6% EŠTE NEVIEM. Niekdajší bojovný ateizmus radikálne zmenil taktiku: naoko „nežné“ psychologické metódy sú účinnejšie než hrubé zbrane, lebo nevyvolávajú strach ani odpor.

Najsmutnejšie pritom je, že značná časť tých Katolíckej cirkvi nepriateľských periodík je financovaná nielen katolíckymi laikmi, ale aj farskými úradmi a rehoľnými spoločenstvami. Všade tam totiž vidno aj verejne vyložené denníky a iné časopisy tohto druhu. Asi nikto z ich abonentov si neuvedomil, že predplácaním takejto tlače podporujeme ju približne 15 - 20 miliónmi korún, teda približne pol miliónom až do sedemstatisíc € ročne. Ak tomu pripočítame pravdepodobných katolíckych laikov, ktorí túto tlač pravidelne kupujú a ktorí tvoria najmenej 20% jej stálych čitateľov - pretože nikto ich neupozorní, aké sú hlboké zámery tejto tlače - tak výška tej katolíckej podpory dosahuje ročne možno aj sto miliónov korún, čiže vyše troch miliónov eur.

Nikdy nemôžem zabudnúť, ako jeden z vtedajších slovenských biskupov, Dr. Pavol Jantausch - ktorého som mal šťastie aj osobne dobre po-

znať - už v roku 1933 verejne upozorňoval Cirkev na Slovensku: „Čo nám katolíkom v súčasnej situácii najviac chýba, to je dobrý politický denník.“ Mali sme síce vtedy katolícky orientovaný denník Hlinkovej slovenskej ľudovej strany, ale predvídavému biskupovi Jantauschovi išlo o silný, od politickej strany nezávislý mienkotvorný politický denník s bohatými a špičkovými informáciami, v rukách katolíckeho vydavateľstva, s vynikajúcimi katolícky orientovanými redaktormi. Tohto sa nielen on nedožil, ale žiaľ ani doposiaľ ho nemáme. Ale ako som v rámci svojich štúdií zistil, Andrej Hlinka v tomto už po prvej svetovej vojne

predišiel biskupa Jantauscha, keď vo svojom „Slováku“ z 13. mája 1920 napísal: „Čo nám pomôžu naše náboženské školy, keď nám tlač všetko vytrhá, čo sme za šesť rokov do útleho srdca nasiali. Nepomôže nám ani stavovská alebo politická organizácia, pretože verejnosť najmä robotnícka, je sterorizovaná a otrávená, že sa sotva kto odváži vstúpiť do našich organizácií. Nepomôže nám už dnes ani ozdoba chrámov, hoci je ona prežiaduca. Ani veďa a umenie nás nespasia. Tlač, silnú, imponujúcu slovenskú tlač potrebujeme ako každodenný kúsok chleba. Potrebujeme dobre informovaný, pekne napísaný, nasledovne zaujímavý a cenný časopis, s ktorým musí účtovať priateľ i nepriateľ, a bez ktorého nemožno vládariť, uplatniť sa a zaujať spoločenské postavenie.“ Ale žiaľ ani Hlinkov, ani Jantauschov varovný hlas v našej spoločnosti počas celého uplynulého storočia, a ani doposiaľ v tomto novom storočí, nenašli konkrétnu faktickú ozvenu.

V tomto ohľade sme prepáli aj jedinečnú príležitosť, aká sa Cirkvi na Slovensku ponúkala v prvých rokoch po zmene režimu. My sme sa totiž vrhli s veľkým nadšením na stavanie kostolov (od roku 1990 bolo ich vraj postavených vyše 450) ale, - ako mi to raz dôverne pošeplol istý svetovo rozhladený priateľ jezuita - možno by bolo lepšie počkať trochu aspoň s niekoľkými kostolmi, a namiesto nich investovať tie milióny do modernej techniky mediálnych zariadení. Zdá sa, že my katolíci sme ešte stále nezaregistrovali jednu očividnú skutočnosť: že totiž do kostolov nám prichádza stále menej aj tých, ktorí sa hlásia za členov Cirkvi - a štatistiky v celom svete dokazujú, že je to konštantný trend vývoja spoločenských zvyklostí - takže nám slúžia v podstate iba na katechizovanie a na liturgické služby Božie, čo je iste jednou z podstatných úloh pastoraácie. Ale je to, ako keby sme pozabudli na Kristov príkaz „CHOĎTE teda a učte všetky NÁRODY“ (Mt 28, 19). Hádám zabúdame, že v hebrejčine pod slovom národ (gôj alebo am) sa rozumie hlavne pohania, teda v dnešnom zmysle: neveriaci, ateisti, všetci tí, čo nepoznajú Boha a sú vzdialení od jeho Cirkvi. Tých je aj v našich krajinách stále viac. Už pápež Pius XI. (1922 - 1939) v encyklike, ktorú často citujeme, ale asi nie veľmi často opäť čítame, realisticky konštatoval, že „aj my musíme bojovať so svetom, kto-

rý z veľkej časti už znovu upadol do pohanstva“. (Quadragesimo anno, 1931). A tak, zatiaľ čo my čakáme na ľudí v našich kostoloch, farských úradoch, sálach, oratóriách, chatách, nepriateľila Cirkvi a náboženstva slobodne vchádzajú - CHODIA - každodenne a vo všetkých hodinách z domu do domu, do každej rodiny a často aj do každej izby, kde sa prostredníctvom televízie, rádia, internetu prihovárajú „všetkým národom“: nielen nevercom, ateistom, pohanom, ale aj pokrstným kresťanom, nevynímajúc biskupov, kňazov a rehoľníkov takmer všetkých spoločenských. Nedávno široko medializované škandály viacerých príslušníkov amerického kléru, a následne aj podobné prípady v susednom Rakúsku, ba i v Taliansku a inde, veľmi pravdepodobne možno pokladať za výsledky a následky práve týchto činností. Lebo tá masová propaganda veľmi systematicky, naliehavo a účinne vstupuje do duší SVOJE slovo. Slovo hedonistického materializmu, slovo bezuzdného sexualizmu, slovo univerzálneho skepticizmu, slovo etického a náboženského relativizmu a indi-ferentizmu, slovo spoločenského anarchizmu a pohanského humanizmu, ktorého najvyššou hodnotou je jednotlivý človek so svojim JA. Toto všetko je obsahom a posolstvom stoviek a tisícov filmov a najrozličnejších relácií, ktoré v mnohých našich rodinách takmer bez prestania bežia na obrazovkách a ukládajú sa do vedomia i do podvedomia našich blížnych už od najútlejšieho veku. Veď produkcia týchto materiálov vo svete je z 94% v rukách nekresťanských, ateistických a iných finančných kruhov. Potom sa to nemôže neodrážať aj na myslení a konaní, ako aj na osobných stupniciach hodnôt u všetkých tých ľudí, ktorí to konzumujú.

Tento odkresťančujúci vplyv masmédií sa už citeľne prejavuje aj u nás prudkým poklesom kňazských a rehoľných povolání, ktoré nám svet ešte pred desiatimi rokmi v dobrom závideľ. Ak sú ešte určité lokálne rozdiely v niektorých národoch a štátoch, globálna svetová štatistika by nás nemala nechať ľahostajnými. Podľa všetkých novších štatistických zistení celkový počet katolíckych kňazov na svete zostáva zhruba ten istý, ako bol pred polstoročím. Už na Zelený štvrtok roku 2004 prefekt rímskej Kongregácie pre klérus musel smutne konštatovať: „V roku 1961 mala Cirkev 404 tisíc kňazov; k 31. decembru 2004 ich bolo iba 405 tisíc.“ Počet katolíkov sa odvtedy citeľne zvýšil najmenej o 50 miliónov, ale počet kňazov zostal akoby zmrazený na kvóte spred pol storočím, takže na jedného kňaza dnes pripadá do 15 tisíc veriacich. Ale aj z tých štyristo tisíc kňazov, koľko sa ich skutočne a na plný čas venuje hlásaniu SLOVA? „naliehajúci vhod i nevhod, usvedčujúci, karhajúci a povzbudzujúci so všetkou trepezivosťou a múdrosťou“, ako to Timotejovi ukladal sv. Pavol? Nemožno sa ubrániť dojmu, že aj o mnohých našich cirkevných podujatiach platí nedávno zverejnená konštatácia o tom, že z celého objemu turistických podujatí na svete 80% zaoberajú najrozličnejšie konferencie, sympóziá, synody, „workšopy“, zasadania, zhromaždenia (normálne, špeciálne, jubilejné, pracovné, lokálne, regionálne, európske, globálne, atď.), oslavy, jubileá a neviem aké iné, z ktorých okrem turistických zážitkov zúčastnených osôb vyplýva len málo pozitívneho pre spoločné duchovné i časné dobro.

(Dokončenie v budúcom čísle)

Prí pomíname si 20. výročie pádu komunizmu, dnes eufemicky či ostýchavo nazývaného totalitou, ktorý rázne vstúpil na politickú scénu v októbri 1917 a trval v Sovietskom zväze 90 rokov a vo Východnej Európe 40 rokov, a niekde pretrváva dodnes. Revolúcia, ktorá bola nositeľom marxistického kréda či ideológie, mala byť pôvodne tou zmluvou, či tým „Písmom“, ktorým sa mala zmlúvať nová spravodlivejšia spoločnosť a spoločenský poriadok bez tzv. vykorisťovania a zneužitia či degradácie človeka, občana, druhá či súdruha tzv. dravcami kapitalizmu, a táto mala posunúť ľudstvo na vyšší morálny stupeň v análoch dejín. Avšak za 90 rokov vlády komunizmu tento sa skôr stal hrobárom všetkých ľudských snov či ideálov, stal sa jedným z najväčších omylov, ba tragédiou ľudstva.

ZOLTÁN G. MEŠKO

Po stopách komunizmu

Príhovor na prezentácii svojej knihy

Už na začiatku tejto revolúcie v moskovskej Pravde v r. 1918 pod pseudonymom Felixa Dzeržinského, šéfa preklínanej ČEKY, V. I. Lenin jasne artikuloval pravidlá hry a písal: revolučná moc proletariátu je moc získaná a udržiavaná násilím proletariátu voči buržoázii, ktorá moc je neobmedziteľná zákonom (!). My neprevádzame boj proti jednotlivcom, ale likvidujeme členov buržoázie ako triedy. My nehľadáme dôkazy či svedkov o priestupkoch proti boľševickej moci. Prvá otázka, ktorú my kladieme je: do ktorej triedy menovaný patrí, aký je jeho pôvod, jeho výchova, jeho povolanie a náboženstvo. Tieto otázky určujú osud obvineného.

Čo do metodológie komunistov Gy. Lukacs teoretik komunizmu maďarského pôvodu, ktorý písal iba po nemecky, dodáva: základom etiky komunistov bolo vždy jedna podľudne, ľživo a nečestne. To je tá najväčšia obeť, ktorú od nás komunistov táto [etika] žiada.

Arthur Koestler bývalý idealista komunizmu vytriezvel z neho v roku 1936 po nevidaných strastiach a politických čistkách za Stalina. Vo svojej malej, dnes už svetoznámej, knižke Temno na poludnie píše o komunizme v osobe Rubasova: „Kde a kedy v dejinách ľudstva bolo toľko defektných svätých a kedy bol taký vznešený cieľ tak tragicky zle reprezentovaný? Vraj strana stelesňovala vôľu ľudu a osud dejín, a tak hádam nie strana, ale dejiny sú defektné? Vraj naše princípy boli správne, ale všetky naše výsledky boli dezolátne. Bola tu síce choroba doby, ktorej diagnózu sme mikroskopicky a presne definovali, ale kdekoľvek sme aplikovali hojivý skalpel, iba nová rana sa objavila. Náš cieľ a naša vôľa boli čisté a tak ľudstvo by nás malo milovať, napriek tomu všetci nás nenávidia a nami opovrhujú. Prečo sme tak opovrhovaní a vyvolávame iba hnus? Hlásali sme slobodu, táto však v našich rukách stelesňovala slučku. Priniesli sme živý život, ale pod našim hlasom aj listy na stromoch uvädli. Prišli sme s prísľubom jasnej budúcnosti, ale náš jazyk vedel iba reptáť blen. Pravda zrodil sa nový druh bojovních filozofov, ktorí snili o moci s cieľom ju vraj zrušiť, vládnúť ľuďom s cieľom nebyť ovládaní. Ich myšlienky sa stali skutkami a ich sen sa splnil. A TAK KDE SA TENTO SEN PODEL?”

Na konci roku 1989 po dramatickom páde ríše zla, nič nemohlo byť rozdielnejšie ako jej finále v porovnaní s rokom 1945. Po páde fašizmu, tej prvej ríše zla, nastal v Európe výbuch nevidaného odsúdenia a rozhorčenia s následnými tvrdými represáliami všetkých lídrov v každej krajine, ako aj kolaborantov a spolucestovateľov, ktorí teraz často verejne museli defilovať na hlavných uliciach miest a takto boli verejne odsúdení a opl'uvaní (známe sú obrazy žien s oholenými hlavami, ktoré ostali mnohým v pamäti). V nemeckom národe zavládol obrovský pocit viny a spytovania svedomia, ako sa mohol národ, ktorý dal svedu Bacha, Beethovena i Brahmsa dopustiť tak ťažkých zločinov. A tak jedna celá vládnuca generácia bola odviata z horizontu spoločnosti a zločinci v Norimbergu a inde boli popravení či potrestaní. Likvidácia 6 miliónov ľudí v koncentračných táborech so svojim obrovským emocionálnym a morálnym nábojom dodnes živo rezonuje v ľuďoch.

Hoci po roku 1989 studená vojna skončila, a to zväčša postupne a bez väčšej drámy,

predsa však je komunizmus považovaný mnohými historikmi a politikmi za malignejší systém totality, lebo neeliminoval len jeden špecifický segment spoločnosti podľa jeho rodného listu, ale eliminoval každého občana, ktorého chcel biľagovať za triedneho nepriateľa. A tak v gulagoch po r. 1919, ktoré začal Lenin v Solovjestskom kláštore na Bielom mori, bolo eliminovaných vyše 20 miliónov ľudí. Podobné tábory boli aj v ostatných satelitoch ZSSR a Jáchymov bol najväčšou konferenciou československej inteligencie, kde chátali a boli poznačené na celý život mnohé tisíce ľudí.

A predsa v krajinách v bývalej sovietskej sféry po r. 1989 došlo iba k relatívne malým represáliám či štrukturálnym zmenám, keď z vrcholu mocenskej pyramídy bola odsunutá iba malá špička, a tak vlastne druhá línia tzv. vládnucej generácie sa obratne presunula do

éry novej demokracie, a tak títo bývalí členovia strany ako meňavky dodnes pretrvávajú vo vládnom administratívnom a kultúrnom systéme v celej Východnej Európe.

A tak je známa scéna výmeny stráží v Česko-Slovensku, kde posledný predseda vlády Ladislav Adamec a jeho vláda čelia novej nastupujúcej garnitúre na čele s V. Havlom, pričom väznený i väznený si teraz, napodiv, nonšalantne a so širokým úsmevom, ako starí priatelia, podávajú ruky. Na túto scénu sa díval celý svet s veľkým údivom. Nebolo možné si predstaviť, že by v roku 1945 v máji generál Charles de Gaul si zasadol za stôl s kolaborujúcim gen. Philippe Pétainom. A generáli Eisenhower a Montgomery mali iba opovrhnutie pre fašistickú suitu vedenú gen. Keitelom a Donitzom. Žiadne potriasanie rúk so zločincami...!

A tak rozdiely ako sa spoločnosti vyrovnávali s následkami fašizmu a komunizmu, týchto dvoch ríš zla po ich páde v roku 1945, resp. 1989, sa ukázali byť obrovské a diametrálne odlišné - po 40-ročnej totalite vedomie, svedomie a súd národa pri rozlišovaní medzi dobrom a zlom či cťou a podvodom úplne zvädli, ak nie spráchnivel, vo víre tragickej doby.

V roku 1989 vo Východnej Európe nebolo alternatívnej inteligencie či profesionálnej vrstvy, lídrov či spisovateľov, ktorí by mohli vystriedať tých, čo ostali z totality; a oni sa potom pružne prevetili v nových bojovníkov za slobodu, novú demokraciu a práva občana, stali sa novými expertmi humanity v novej spoločnosti. Títo politickí majstri prehľadli cez plece minulosť a zvyknutí na život na politickom výslni, chceli byť opäť na snežnej pláži. Takíto sa nechcú pozrieť do zrkadla dejín a nemajú žiaden záujem o sebareflexiu, toľko sebakritiku, ktorá bola vždy len pre tých druhých. Ľudia tohto typu nemajú žiadne výčitky svedomia, že sa v minulosti dostali vpred nie tvrdou prácou, ale zásluhou ich straníckej bumažky. A tu sa aj A. Dubček mylil, keď chcel dať komunizmu ľudskú tvár a nebol schopný vidieť, či skôr uvidieť, že neľudský systém nemôže mať ľudské cnosti.

A tak v roku 1989 bola spoločnosť bez lídrov podkutých v algebre demokracie a morálnych, ktorí by mohli udávať krok v novovozrodení demokracii. A tak sa zmätený, komunizmom poznamenaný občan nestal aktívnym článkom demokracie, neangažoval sa pre „res publika“, vec spoločnú a verejnú, aplikujúc transparentný a slušný spoločenský postoj s morálnym kódom rozhradeného a súdneho občana, ale aj on hľadal skôr to „carpe diem“, v ktorom bol tak dobre školený počas 40 rokov.

Je preto našim pripomenúť si toto výročie s Williamom Faulknerom, ktorý hovorí, že minulosť nie je mŕtva, a že minulosť nie je ani minulosťou. Občan by mal mať záujem študovať dobu minulosť a pripomenúť si jej tyranstvo a nepravosť voči nevinným. Občan si má uchovať vo svojej pamäti toto poučenie ako štít jeho občianskej slobody a jeho práva. Štúdium dejín vlastného národa a jeho minulosti je nie len mimoriadne zaujímavé, ale má byť v zaujme každého občana, čo len maturationa. Obzvlášť štúdium tohto polstoročia zla, bez zaujatosti či predpojatosti a zlej vôle, by malo slúžiť ako renesancia vedomia občana a ako ponaučenie z tohto obdobia temna pre slovenský národ.

JÁN MARŠÁLEK

Naklonená rovina

1

*Už poznám seba, klamný svet
a táto známosť, tá ma zmariť...*

(Tichomír Milkin)

Teší ma,

*naozaj rád spoznávam
celý svet a seba v ňom,
i keď niekedy vanie
z toho všetkého smútok.*

Som, teda spoznávam

*oheň aj vodu,
svetlo aj tmu,
rovinu a rovnováhu,
zrkadlenie toho, že som,
teda myslím - áno, na život.*

Verte mi,

*všelijako sa to prepletá:
úzkosť i nádej, život i smrť.*

*Zvonár už vystupuje na vežu,
srdce mu pritom vyzváňa,
všetko je, zdá sa, klam.*

*Zide z očí, zide z mysle,
vrvia ľudia a myslia to vážne,
po nás nech príde potopa,
rýchlo si postavme pomník
z vetra a polnej trávy,
zabudnime!*

Nejako už len umrieme,

*veď počuť zvony:
klam, klam, klam!*

Pred tvárou smrti je človek sám.

2

*Tma je tme jasná,
lebo odjakživa omálaná
ústami mŕtvol.*

(Peter Chorvát)

*Koľko zbytočných rečí
a koľko prázdneho mlčania,
ale aj túžby a krásy: život -
sled nádychov a výdychov,
potom pomlčka a za ňou
čosi odtiaľto nečitateľné.*

Majstrov rukopis.

*Deň bez lásky je prázdny
ako zvon bez srdca
a temný ako bezmesačná noc,
noc zúfalcov a samovrahov.*

*Pomlčka ako nádej,
krehké synonymum smrti,
neustále hľadanie rovnováhy,
keď zvonár ide na vežu.*

*Tma je jasná
všetkým spiacim naveky.
Ale čo my?
Na srdci kameň.*

*Áno, chcelo by to vieru -
modlitbu s amen.*

3

*Z náručia smrti už sa nevrátiš.
Sen, spomienka a kríž.*

(Pavol Ušák-Oliva)

*Sen, ktorý sa neskončí,
aké jednoduché,
ako facka, ako láska,
srdce na dlani,
jednoduchá presnosť príbehu:*

*Nahý vyšiel z tela matky
a nahý sa vrátil do zeme.*

*Rovnica s jednou bledou neznámou,
cesta tam a späť - do kríža,
po naklonenej rovine,
neznáma, ktorá pozýva na partičku.*

*Človeče, chystaj sa,
lebo ešte jedna karta
chýba do očka.*

*Smrť nie je bodka,
ale pomlčka -*

4

*Pieseň sa končí. Život pokračuje.
Pieseň pokračuje. Život sa končí.*

(Robert Hakala)

*Niečo končí a niečo začína,
každým okamihom,
každým úderom srdca.*

*Vyzváňa - možno na poplach,
možno na nádej, na útechu,
ako zvon, ako zvonček
kdesi v nás.*

*Znovuzrodenie:
vták vzlieta z popola,
báseň z kôpky veršov
a svet zo Slova...*

*Čo som napísal, napísal som,
čo som nenapísal,
napíše niekto iný.*

*Po naklonenej rovine
kamsi do neznáma,
len nech nie bez vôle!*

*Už chápem: zomrieme...
ale čo je smrť
a kam nás povedie?*

upravil svoje romány, aby vyhovovali vtedajšiemu socialistickému vkusu. Najvýraznejšie sa to prejavilo v diele Hmly na úsvite. Tento II. zväzok obsahuje jednu veľmi dramatickú scénu: zrútenie veľkej pražskej novostavby, v troskách ktorej bolo zasypaných viacero robotníkov. Medzi nimi bol aj istý Sedmík, jedna z hlavných postáv románu. Sedmík tragédiu prežil, pretože za ostihol v betónovej diere, ktorá sa v troskách náhodne vytvorila. Kým ho našli, uplynulo niekoľko dní plných úzkostlivého očakávania smrti. A v tejto hroznej tme a samote má halucinácie a zjaví sa mu Kristus, ktorý ho presvedčí, že ani socializmus ani kapitalizmus neposkytne človekovi uspokojenie a záchranu. Východiskom je úprimne prežívaná kresťanská viera.

V novom vydaní Urban túto svoju silnú scénu prepísal a „odmysticizoval“, ako keby sa bol za ňu hanbil. Nikde a nikomu nevysvetľoval, prečo. Urobili to však normalizátori slovenského literárneho života, ktorí s uznaním komentova-

li Urbanovo zúčtovanie s minulosťou. Vraj „poznánie spoločenského vývinu po druhej svetovej vojne viedli autora od individualizmu založeného na viere, odvahy a „vykúpení“ k uvedomejšiemu rozoznávaniu, ktoré ideové a politické sily zradili a ktoré sa osvedčili ako schopné viesť k skutočnému národnému i sociálnemu oslobodeniu“. (ROSENBAUM, K., Encyklopédia slovenských spisovateľov, Zv. II., Bratislava 1984, s. 215).

Reedícia predvojnovnej Urbanovej trilógie presvedčila aj jeho „žičlivých priateľov“, že autor nenávratne prešiel na druhú stranu a spálil za sebou mosty. Pokusy pomôcť mu „nájsť seba samého“ prestali. A okrem toho, Mikuláš Gacek v roku 1970 už chorľavel a 22. januára 1971 zomrel.

Tento letný pohľad na jedno z diel Mila Urbana a na reakcie jeho priateľov k nemu, je čiastočným vysvetlením, prečo tento veľmajster slova je a ostane takou zložitou postavou pre slovenskú literárnu kritiku a históriu.

POZNÁMKY:

MIKULÁŠ GACEK (1895-1971) - notár, spisovateľ, prekladateľ. V prvej svetovej vojne bojoval na východnom fronte, kde v roku 1915 padol do zajatia. V r. 1917 vstúpil do česko-slovenskej légie v Rusku. Prekonal sibírsku anabázu a domov sa vrátil až v roku 1920. Svoje zážitky umelecky spracoval v dokumentárnom diele Sibírske zápisky (T. Sv. Martin 1936). V roku 1939 vstúpil do služieb slovenského ministerstva zahraničia a v roku 1940-1941 bol tlačovým a kultúrnym atašé v Moskve. Tento svoj pobyt v ZSSR opisal v dennikovej zázname Moskovské zápisky 1940-1941 (rukopis). V rokoch 1945-1956 bol opäť v Sovietskom zväze ako väzeň stalinského Gulagu. Po návrate z Kazačstanu bol úplne rehabilitovaný a na základe toho žiadal, aby mu bolo navrátené členstvo Spolku slovenských spisovateľov. V októbri 1965 bol znovu prijatý do prekladateľskej sekcie SSS. Posmrtné vyšli jeho denníky z rokov 1937-1944 (Surová býva vše pravda života, 1996) a spomienková monografia (Rovesník, 1995), v ktorej zachytil svoje dojmy a spomienky na spisovateľa Jégého (Dr. Ladislav Nádaši).

VILIAM KOVÁR (1915-1982) - novinár, publicista a prekladateľ. Popredný pracovník v radoch národne uvedomelej akademickej mládeže. V roku 1938 viedol Akademickú HG. Po skončení vysokoškolských štúdií sa venoval žurnalistike a bol redaktorom Slovák (1939-1942) a neskôr redaktorom denníka Gardista (1942-1945). Blízky osobný priateľ a kmotor Mila Urbana. V spomienkach Keď sa sloboda rodila... chronologicky zachytil udalosti okolo 14. marca 1939. V roku 1945 emigroval do Rakúska, odkiaľ ho americké okupačné úrady vydali do Č.SR. Ludový súd ho v máji 1948 odsúdil na 8 rokov straty slobody. Od roku 1953 vykonával rôzne administratívne povolania. Veľmi pozorne sledoval spoločenský vývoj na Slovensku a prostredníctvom svojich chorvátskych priateľov udržiaval spojenie so slovenskou povojnovou emigráciou.

MILO URBAN (1904 - 1982) - popredný spisovateľ a novinár. Autor trilógie (Živý bič, Hmly na úsvite, V osidlach), ktorá patrí k vrcholným dielam slovenskej literatúry. Pracoval v redakciách viacerých denníkov: Slovenský národ (1924 - 1926), Slovák (1928 - 1940) a šéfredaktorom denníka Gardista (1940 - 1945). Bol hlbokého sociálneho zmysla. Skúsenosti v americkom zaisťovacom tábore boli preňho veľmi traumatickým zážitkom a natrvalo ovplyvnili jeho následné zmysľovanie, konanie i literárnu tvorbu. V povojnovej trilógii Zhasnuté svetlá (1957), Kto seje vietor (1964) a Železom po železe (1996) opisuje spoločenské pomery a udalosti rokov 1938-1945 podľa oficiálnej marxistickej interpretácie, čo bolo veľkým sklamaním pre jeho priateľov a spolupracovníkov. Veľmi pútavo sú písané jeho štyri zväzky spomienok: Zelená krv, spomienky hájnikovho syna (1970), Kade-tade po Halinde, neveselé spomienky na mladé roky (1992), Na brehu krvavej rieky, spomienky novinára (1004) a Sloboda nie je špás, spomienky dôchodcu (1995).

TIDO JOZEF GAŠPAR (1893-1972) - spisovateľ, novinár, verejný činiteľ. Výrazný predstaviteľ bratislavskej umeleckej bohémy rokov 1920-1945. Autor početných prozaických diel. Do roku 1938 sa politicky angažoval v česko-slovenskej (Šrámkovej) ľudovej strane. V roku 1940-1941 bol slovenský chargé d'affaires vo Švajčiarsku a v rokoch 1941-1945 šéfom Úradu propagandy. Od júna 1945 bol internovaný v americkom zaisťovacom tábore v Rakúsku a v januára 1947 deportovaný do Č.SR. Národný súd ho v lete 1947 odsúdil na 20 rokov žalára. Z väzenia ho prepustili v roku 1958 a potom žil u svojej dcéry v Nových Zámkoch. Po prepustení napísal spomienkovú prózu Zlatá fantázia (1969) a dva zväzky Pamäti (1998 a 2004).

FERDINAND ČATLOŠ (1895 - 1972) - dôstojník, politik. V rokoch 1917 - 1919 ruský legionár. V rokoch 1926 - 1927 zástupca česko-slovenského vojenského atašé v Budapešti, 1935 - 1938 náčelník štábu divízie v Hraniciach, od októbra 1938 prednosta Vojenskej kancelárie slovenskej autonómnej vlády a zástupca hlavného veliteľa operačných armád, v rokoch 1939 - 1944 minister národnej obrany Slovenskej republiky. Organizoval a viedol slovenskú účasť na vojne proti Sovietskemu zväzu. V lete 1944 vypracoval plán prechodu Slovenska na stranu Spojencov a zapojenia sa Slovenskej armády do protinemeckého zápasu spojeneckých síl. Dňa 2. septembra 1944 prešiel k povstalcov do Banskej Bystrice. Na zákrok E. Beneša ho neskôr zaisťovali a pod falošnou zámenkou dopravili do ZSSR. Zo zajatia v ZSSR ho prepustili v roku 1946, aby ako svedok vystupoval pred Národným súdom proti prezidentovi Tisovi a viacerým popredným slovenským politikom. V roku 1947 ho Národný súd odsúdil na 5 rokov väzenia. V roku 1948 ho z väzenia prepustili. Žil v Turč. Sv. Martine, kde pozorne sledoval a podrobne komentoval všetky publikácie, ktoré sa týkali Slovenskej armády v bojoch a odboji. V Urbanovej povojnovej trilógii vystupuje pod menom Makoš. Proti skreslenému výkladu svojho konania sa ohradil v dvoch obsírných spisoch: Idea a postoj; o Urbanovom románe „Zhasnuté svetlá“ a Na margo

LADISLAV HANUS (1907-1994) - teológ, publicista, prekladateľ. V roku 1935-1937 bol kaplánom v Ružomberku pri A. Hlinkovi. Od roku 1938 profesor na Bohosloveckej fakulte, neskôr vice-ktor kňazského seminára v Spišskej Kapitule. V septembri 1952 ho odsúdili na 15 rokov väzenia. Na slobodu ho prepustili v júli 1965. Spočiatku pracoval ako pomocný inštalatér vo fabrike na technické sklo v Dúbravke. Do pastorácie sa mohol vrátiť v roku 1968. V roku 1984 odišiel na odpočinok a žil v Ružomberku. Je autorom mnohých filozofických a teologických spisov. Mimoriadne hodnotné je jeho dielo Pamäti svedka storočia (Bratislava 2006).

JOZEF KÚTNIK-ŠMÁLOV (1912-1982) - kniha, spisovateľ, prekladateľ, literárny a kultúrny historik. Popri pastorácii pôsobil aj ako pedagóg a bol profesorom slovenčiny na Učiteľskej akadémii v Spišskej Kapitule (1942-1949). Väzený v rokoch 1945, 1950-1951. V roku 1968-1971 predsedal Jazykovému odboru Slovenskej literárnej komisie. Od r. 1951 až do svojej smrti bol farárom v Sliachoch pri Ružomberku. Jeho priateľ L. Hanus napísal jeho životopis Jozef Kútник-Šmálov (1986).

VALENTÍN BENIAK (1894 - 1973) - notár, básnik, prekladateľ. V rokoch 1940 - 1945 pôsobil ako úradník na Ministerstve vnútra (osobný tajomník ministra).

Literárny klub BERNOLÁK pri Spolku svätého Vojtecha v Trnave a Miestnom odbore Matice slovenskej v Trnave v spolupráci s Mestom Trnava, Knížnicou Juraja Fándlyho v Trnave, Bernolákovou spoločnosťou v Bratislave a redakciou dvojtyždenníka KULTÚRA v Bratislave

v y h l a s u j ú

XII. ročník celoslovenskej literárnej súťaže o Cenu Slovenského učeného tovarišstva v Trnave 2009/2010

Základné delenie : poézia a próza

Súťažné kategórie: I. kategória žiaci a študenti do 15 rokov

II. kategória od 16 do 30 rokov

III. kategória od 31 rokov vyššie

Podmienky súťaže :

Do súťaže sa môžu prihlásiť autori so svojou nepublikovanou tvorbou poézie a prózy.

Súťaž nie je anonymná, práce sa nevracajú.

Zaslať možno 5 básní, alebo krátke prózy v max. rozsahu 5 strán, t. j. 150 riadkov. Práce je potrebné zaslať štvormo, riadne rozdelené a zopäť do štyroch samostatných častí.

Na vrchnom liste každej jednej časti v pravom hornom rohu uviesť presné údaje : meno, priezvisko, adresu, vek, kategóriu (poézia, próza) Taktiež treba na vrchnom liste uviesť obsah: názvy jednotlivých básní, resp. poviedok. Každý samostatný list označiť v pravom hornom rohu menom autora.

Uzávierka prác je 28. februára 2010

Práce na obálke označte „literárna súťaž“ a zasielajte na adresu:

Spolok svätého Vojtecha, Radlinského 5, 917 01 Trnava.

Blížšie informácie na čísle 0905/852788

Upozornenie :

Práce zaslané po uzávierke nebudú do súťaže prijaté.

Práce, ktoré nebudú spĺňať uvedené formálne náležitosti, nebudú hodnotené.

Vyhodnotenie súťaže bude uverejnené v Katolíckych novinách, Slovenských národných novinách, v Učiteľských novinách (pri vyhodnotení súťaže bude pravdepodobne spoluorganizátor aj MŠ SR), dvojtyždenníku KULTÚRA ako aj v regionálnych periodikách.

Predpokladaný dátum vyhodnotenia súťaže je máj 2010.

Na vyhodnotenie sú pozývaní iba ocenení účastníci.

knihy Mila Urbana „Kto seje vietor“. Kritické pripomienky.

LADISLAV HANUS (1907-1994) - teológ, publicista, prekladateľ. V roku 1935-1937 bol kaplánom v Ružomberku pri A. Hlinkovi. Od roku 1938 profesor na Bohosloveckej fakulte, neskôr vice-ktor kňazského seminára v Spišskej Kapitule. V septembri 1952 ho odsúdili na 15 rokov väzenia. Na slobodu ho prepustili v júli 1965. Spočiatku pracoval ako pomocný inštalatér vo fabrike na technické sklo v Dúbravke. Do pastorácie sa mohol vrátiť v roku 1968. V roku 1984 odišiel na odpočinok a žil v Ružomberku. Je autorom mnohých filozofických a teologických spisov. Mimoriadne hodnotné je jeho dielo Pamäti svedka storočia (Bratislava 2006).

JOZEF KÚTNIK-ŠMÁLOV (1912-1982) - kniha, spisovateľ, prekladateľ, literárny a kultúrny historik. Popri pastorácii pôsobil aj ako pedagóg a bol profesorom slovenčiny na Učiteľskej akadémii v Spišskej Kapitule (1942-1949). Väzený v rokoch 1945, 1950-1951. V roku 1968-1971 predsedal Jazykovému odboru Slovenskej literárnej komisie. Od r. 1951 až do svojej smrti bol farárom v Sliachoch pri Ružomberku. Jeho priateľ L. Hanus napísal jeho životopis Jozef Kútник-Šmálov (1986).

VALENTÍN BENIAK (1894 - 1973) - notár, básnik, prekladateľ. V rokoch 1940 - 1945 pôsobil ako úradník na Ministerstve vnútra (osobný tajomník ministra).

Autor viacerých básnických zbierok. Jeho básnická tvorba predstavuje vrchol slovenskej poézie. Počas vojny bol predsedom Spolku slovenských spisovateľov. Po vojne bol prenasledovaný a prinútený k predčasnému dôchodku.

Urban a jeho priateľstvo s komunistickými intelektuálmi - V korešpondencii Urbanových priateľov sa niekoľkokrát spomína Urbanov vzťah ku komunistickým intelektuálom, hlavne ku skupine okolo časopisu Dav. Najznámejším prejavom týchto sympatií bolo jeho verejné vystúpenie v roku 1931, keď sa v obci Košúty odohrala tragická strelba četníkov do štrajkujúcich břešov. Slovenskí komunistickí intelektuáli vydali vtedy manifest, ktorý podpísalo 15 slovenských intelektuálov, medzi nimi aj Milo Urban. V roku 1941 bol za toto svoje vystúpenie napadnutý v denníku Slovák ako „Revolucionár č. 1“. V odpovedi na tento útok Milo Urban taktovo vysvetľoval svoju účasť na tomto protestnom podujatí: „Na Turíce 1931 v Košútoch českí komunisti zastrelili troch slovenských ľudí a niekoľkých poranili. Išlo o robotnícke demonštrácie proti záujmom viedenskovo-židovských árendárov a akcionárov pražskej Živnostenskej banky. Možno tie demonštrácie organizovali bolševici, možno nie. Ja som na to nehľadel. Niekoľko bratislavských intelektuálov organizovalo podpisovú akciu na manifest, ktorý začínal takto: „Slovenský spisovateľ a vzdelaťel nemôže mlčať, keď jeho svedomie zasiahne rana. Výstrely v Ko-

šútoch nútia nás poukázat na to, ako sa chce u nás riešiť sociálna otázka...“ Manifest som bez rozmyšľania podpísal spolu s 15 inými, medzi ktorými - ak sa dobre pamätám - bol aj p. minister Mach. Nepodpisali sme ho však preto, že tu išlo o bolševickú akciu, ale preto, lebo nám bolo ľúto slovenskej krvi vyliatej pre záujmy židovských cukrobarónov... Za toto svoje stanovisko sa nebudem nikdy hanbiť ani pred Bohom, ani pred národom.“ (Gardista, 18. jan. 1941, s. 3.)

Diskusia o ľudáctve (Kultúrny život, 1965) - V rokoch 1964-1965 prebiehala na stránkach týždenníka Kultúrny život pozoruhodná výmena názorov na niektoré páľivé témy súčasnosti, ako bola napríklad, obrana čistoty slovenčiny, „jazyka starých materí“, alebo diskusia o ľudáctve a jeho zástoji v slovenskom verejnom živote. Slovenskí umelci spisovateľa a publicistu pozorne sledovali a zoširoka komentovali tieto debaty. Na okraj diskusie o ľudáctve Vilo Kovár píše svojmu priateľovi Gacekovi: „Mal som sto chuti spýtať sa Zory Jesenskej, prečo treba požiadavku Slovákov po vlastnom štáte klasifikovať ako zradu - či jestvujú nejaké predpisy, za akých okolností sa môžu utvárať nové štáty bez ohovarovania zo zrady. Čo bolo väčšou zradou: vyhlásenie štátnej samostatnosti Slováckmi 14. marca 1939, alebo zmluvy Stalina s Hitlerom v auguste 1939, keď sa obaja diktátori dohodli na spoločnej akcii proti bratom Poľiakom a na rozdelení Poľska, čiže na novej svetovej vojne.“

KULTÚRA

dvojtyždenník závislý od etiky
Vydáva Factum bonum, spol. s r. o. - Adresa
vydavateľstva a redakcie: Sološnícka 41,
841 04 Bratislava. Tel./fax: 02/654 12 388.

Stredisko predplatného tlače, Uzbecká 4, P.O.BOX 164, 820 14 Bratislava 214,
e-mail: zahranična.tlac@slposta.sk. - Telefonické predplatné: 02/54418102
alebo 02/54418091 - Registračné číslo EV 757/08. -
Nevyžiadané rukopisy nevraciam. E-mail: redakcia@kultura-fb.sk -
www.kultura-fb.sk - Tento ročník vychádza s príspevkom Ministerstva
kultúry SR - ISSN 1335-3470 (tlačené vydanie) ISSN 1336-2992 (online)

Prekladaná kniha vychádza z roku 20. výročia od radikálneho obratu, ktorý po štyridsiatich rokoch dominancie komunistickej ideológie aj na Slovensku priniesla česko-slovenská nežná revolúcia.

Pre mnohých z mladšej generácie sa to javí tak, akoby sa všetko podstatné z hľadiska dneška a jeho perspektív začalo až v roku 1989. O tom, čo bolo predtým, majú často veľmi skreslené predstavy. Nie je to však mimoriadny spoločenský jav, lebo aj my zo „staršej generácie“ - najmä z tých generačných ročníkov občanov Slovenska, ktorí sa narodili bezprostredne pred rokom 1948 a v prvých dvoch desaťročiach po ňom, v čase, keď sme my boli „mladou generáciou“, takisto sme mali veľmi skreslené predstavy o tom, čo u nás bolo pred rokom 1948. Formovanie každej generácie podmieňujú dobové okolnosti, a tie boli diametrálne odlišné pre „pofebruárovú“ generáciu a pre „ponovembrovú“ generáciu.

V podobnom „medzigeneračnom“ pohľade by sme, prirodzene, mohli postupovať aj hlbšie do minulosti. Zmyslom a výsledkom takého uvažovania a hľadania by však nemal byť „medzigeneračný rozkol“, ale medzigeneračná nadväznosť, medzigeneračná kontinuita.

Ako však dosiahnuť medzigeneračnú kontinuitu pri takých radikálnych spoločenských diskontinuitách, aké slovenskej spoločnosti priniesol oproti skoršej minulosti rok 1948, a potom za rok 1989 oproti tomu, čo tu vzniklo či nastalo počas predchádzajúcich štyroch desaťročí?

To je na prvom mieste otázka pre vedu, a to v celej jej interdisciplinárnej komplexnosti. Predkladaná kniha predstavuje oblasť práva, v ktorej sa premietajú najuniverzálnejšie aj najšpecializovanejšie medziodborové súvislosti, právne aj mimoprávne: ekonomické, technické, spoločenskovedné, prírodovedné, humanitné, ba dokonca aj teologické. Trúfam si povedať, že právo duševného vlastníctva je dnes najuniverzálnejším právnym odborom, vedecky dostatočne rozvinutým a aj primerane systemizovaným. Jeho „praktickú všadeprítomnosť“ ukazuje čitateľovi už sám obsah tejto knihy i jej vecný register.

Každý z autorov štyroch monografií, spoločne uverejnených v tejto knihe, sledoval vo svojom vlastnom, autorsky samostatnom diele, špecifické zameranie a z neho vyplývajúce vedecké ciele. Všetkých však spájalo spoločné úsilie, aby každý z nich, v rámci svojich aktuálnych vedeckých možností, prispel k predstaveniu celej oblasti práva duševného vlastníctva v jeho súčasnej systémovej úplnosti, tak v jeho dynamike, ako aj v jeho relatívne stabilných štruktúrnych prvkoch. Spoločným záujmom editora i všetkých zúčastnených autorov bolo, aby svojim kolektívnym publikačným výstupom ukázali právo duševného vlastníctva v dnešnej informačnej a poznatkovy či vedomostne orientovanej spoločnosti ako všadeprítomný komplex vzájomne prepojených prvkov, a to na úrovni najaktuálnejších spoločenských výziev pre oblasť práva, ale aj pre interdisciplinárnu spoluprácu právnej vedy s inými, mimoprávnymi odborami.

Kniha však nie je určená iba špecialistom z oblasti práva alebo iných odborov. Chce plniť aj všeobecnejšie právnozdelačské poslanie. Je zakotvená hlboko v histórii vývoja práva na území Slovenska - sledujúc najmä vývoj autorského a patentového práva v relácii k najzávažnejším štátoprávnym medzníkom, ktoré ovplyvňovali spoločensko-politický vývoj aj prostredníctvom tvorby nového práva a nových právnych inštitúcií. Predovšetkým

však smeruje cez dnešok výhľadovo ďalej do budúcnosti, ktorú načrtávajú najnovšie európske i globálne výzvy.

A tu nemožno prehliadnuť, že bipolárnu konfrontáciu medzi svetom kapitalizmu a socializmu (so všetkými ich sociálnymi aj ideologickými odnožami), ktorá vo svete vládla v období jeho rozdelenia „železnou oponou“ po druhej svetovej vojne, s relatívne jasne vedenou mocenskou čiarou medzi súperiacimi blokmi, nenahradiť ani po zániku „socialistického tábora“ medzinárodná harmónia. Prejavili sa a prepukli nové formy konfrontácie. Latentná konfrontácia teda pokračovala a pokračuje

odzrkadľuje sa to v roku 20. výročia nežnej revolúcie primerane „pozitívne“ aj v sociálnom a kultúrnom stave Slovenska? Od jeho západu po jeho východ? Od jeho severu po jeho juh? Kto si vyriekol, že „v kvapke je aj celé more“: naozaj, aj rozporuplný obraz súčasného Slovenska „v malom“ je len súčasťou rozporuplného obrazu celého nášho globálneho sveta „vo veľkom“.

Autori v tejto knihe reagujú vo svojich monografiách predovšetkým na aktuálne domáce potreby. Všímajú si problematiku duševného vlastníctva z teoretického i z praktického hľadiska. Majú na zreteli, že súčasný systém

nad ďalšími perspektívami. Všetci autori zúčastnení na tomto kolektívnom publikačnom výstupe absolvovali vedecké pobyty na svetovo renomovanom Inštitúte Maxa Plancka pre duševné vlastníctvo v Mníchove a sú vo svojom odbore zapojení nielen do európskej, ale aj do najširšej medzinárodnej vedeckej spolupráce. Svoje monografie teda predkladajú slovenskému čitateľovi aj s európskym i globálnym poznáním významu práva duševného vlastníctva, aktuálneho stavu jeho ochrany i výziev, ktoré pred ním stoja.

Treba zdôrazniť, že predkladaný publikačný výstup základného vedec-

takých zdrojov, kde ju bežný praktický právnik (spravidla orientovaný „iba na paragrafy“) nezvykne hľadať, svedčí napríklad aj táto myšlienka známeho slovenského literárneho vedca a prekladateľa Jána Jankoviča, ktorý bol tiež redaktorom i vydavateľom celého radu právnických kníh:

„Ak sme spoločne prežili nástrahy „globalizácií“ predchádzajúcich dvoch storočí (uhorskej, fašistickej i komunistickej) a chceme prežiť aj riziká a nebezpečenstvá súčasnej globalizácie (povedzme americkej), neostáva nám iné než to, čo sa osvedčilo v minulosti - oprieť sa o vlastné sily, hľadať vzájomné porozumenie, pomoc a podporu - skrátka usilovať sa o životodarné prelínanie našich existencií. Lebo, parafrázujúc Proglas, „horiacemu ohňu navždy neunikneme, ak nebudeme počuť, čo nám vlastný rozum hovorí“.“

A aj Jankovičov hodnotiaci záver v úvodnom slove k jeho vlastnému dielu z oblasti literárnej vedy sa mi ako editorovi tejto právnickej knihy javí ako rovnako výstižný aj na hodnotiace vyjadrenie vo vzťahu k nášmu spoločnému výsledku viacročného úsilia štyroch autorov v medzigeneračnej kontinuite, ktorý touto knihou predkladáme právnickej i neprávnickej odbornej verejnosti:

„Som toho názoru, že táto kniha môže byť prospešná a zaujímavá najmä preto, lebo na začiatku 21. storočia nevystačíme so zdedenými citmi a tradovaným sentimentom, ale musíme poznať fakty, a predovšetkým nesmieme dovoliť, aby ich odvíjal čas.“ (Ján Jankovič: Poézia slovensko-srbskej vzájomnosti (1827-1938). Abeceda pobratimstva - bukvar bratimljenja. Veda, Jaga, Ústav svetovej literatúry SAV 2008, s. 35-36.)

Už samo analytické členenie obsahu knihy ukazuje širokospektrálnosť problematiky a konkrétne otázky i problémy, ktorým sa v nej venuje pozornosť. Lepšiu orientáciu v týchto otázkach i hlbšie vnikanie do predmetu knihy chce podporiť aj jej vecný register. Pri výbere jeho hesiel sa autori usilovali o optimálnu racionalitu a vystihnúť vnútorných pojmových súvislostí, ktoré spolu s podrobným obsahovým členením knihy chcú podporiť aj rozvoj vlastnej kreativity čitateľa pri jej štúdiu a ďalšom vedeckom nadväzovaní. K tomu chce prispieť aj menný register, ktorý obsahuje všetky mená uvedené v knihe. Na rozdiel od registrov, ktoré sú spoločné za všetky štyri monografie, zoznamy literatúry k jednotlivým hlavám - autorsky samostatným vedeckým dielam - sú špecializovane orientované na ich predmet.

Na záver chcem vyjadriť svoju úctu mladým autorom zúčastneným na tomto knižnom výstupe za ich seriózny prístup pri jeho príprave počas viacročnej spolupráce s nimi nielen ako editor tejto knihy, ale aj ako ich školiteľ v doktorandskom štúdiu v odbore občianske právo na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave v rokoch 2003 až 2007; u dvoch z nich ide zároveň aj o prvých absolventov tejto fakulty, ktorá vznikla v roku 1998. Ako však ukazuje aj menný register tejto knihy, ich ALMA MATER - UNIVERSITAS TYR-NAVIENSIS disponuje už po relatívne veľmi krátkom čase od svojho vzniku v odbore občianske právo aj celým radom ďalších perspektívnych autorov.

Metaforický podnázov tohto pred-slova editora - Od Cerbera k Centauru - chcel vyjadriť vnútornú tendenciu, ktorá sa ťahne dejinami ľudstva: vedecký a technický pokrok, ktorý umožňuje civilizáciu rozvoj, môže viesť k spoločenskej a individuálnej harmónii len vo vzájomnej súhre s duchovno-mravným pokrokom, ktorý sprostredkúva človeku kultúra.

JÁN ŠVIDROŇ (Prof. JUDr., CSc.)

Právo a informačná spoločnosť od Cerbera k Centauru

Žijeme v dňoch, ktoré sú príležitosťou na hodnotenia naplnení našich „neznorevolučných“ očakávaní spred dvadsiatich rokov. Čoskoro uplynie aj prvá dekáda tretieho milénia, do ktorého mnohí ľudia na celom svete vkročili s veľkými nádejami. Spoločenské zmeny, dosiahnuté za historicky veľmi krátky čas, sú mimoriadne. Žiaľ, nie iba v pozitívnom slova zmysle. Nielen medzinárodné spoločenstvo, ale aj naša vlastná, slovenská spoločnosť každodenne zápasí s množstvom problémov na rôznych úsekoch života. Avšak sloboda tvorby a jej prejavu už nie je limitovaná neprekročiteľnými ideologickými kritériami. Aj v oblasti práva prichádza k slovu nová generácia, ktorá chápe svoju zodpovednosť za budú-

čije aj po revolučnom období rokov 1989-1993, hoci jej „deliaca čiara“ už nie je taká očividná ako „železná opona“. Od začiatku poslednej dekády 20. storočia o tom svedčí celý rad vojen i stupňujúce sa a stále zákernejšie formy terorizmu.

Eufemistickejšie vyjadrená otázka či výzva pre dnešný svet, slovensky, európsky, globálny, by teda mohla znieť: Ako sa ľudstvo na začiatku tretieho milénia môže konečne pohnúť „od temnot Cerbera k slnkám Centaura“?

Som presvedčený o tom, že Európa i globálny svet môžu ďalej pokročiť, zdravo rásť, pozitívne sa rozvíjať iba cez hľadanie hodnôt, ktoré môžu byť čo najuniverzálnejšie prijateľné aj v takom rozmanitom svete, akým je ten „naš dnešný“; bez toho, aby sa opäť raz usilovali - pod rúskom „solidarity“ či „kolektivismu“ - dostať jednotlivca do totalitnej individuálnej neslobody.

Treba sa teda opäť vrátiť aj k filozofickým, sociálnym a etickým otázkam, ktoré nastoľujú celému ľudstvu najmä posledné dve storočia. A usilovať sa aj do oblasti slovenského práva „pretransformovať“ nie iba „pozitívnym právom“ už „dané“ európske normy, ale aj univerzálne uznávané hodnoty.

Je nepochybné, že európske normy, implementované či transponované do nášho právneho poriadku v transformačnom období, podporili istú „väčšiu súdržnosť Európy“, a možno aj napomohli Slovenskej republike v jej ekonomickom rozvoji: veď Slovensko sa ako prvý zo štátov Vyšehradskej štvorky stalo aj súčasťou „eurozóny“. Ale

Vo vydavateľstve SAV Veda práve vyšla rozsiahla, interdisciplinárne orientovaná knižná publikácia ŠVIDROŇ, J., ADAMOVÁ, Z., NÁVRAT, M., ŠKREKO, A. (Ed. Švidroň, J.) Právo duševného vlastníctva v informačnej spoločnosti a v systéme práva (rozsah 680 strán), ktorá reaguje na najaktuálnejšie spoločenské výzvy. K jej predmetu sa uskutoční 17. marca 2010 v kongresovej sieni Vedy, vydavateľstva SAV, aj interdisciplinárne vedecké sympóziu, zamerané na aktuálne sociálne, ekonomické, právne a kultúrne otázky spojené s ďalším rozvojom informačnej spoločnosti v Slovenskej republike. Ponúkame čitateľom Kultúry jej Predhovor editora s podnázvom Od Cerbera k Centauru.

jeho európskej a medzinárodnej ochrany sa utváral predovšetkým v podmienkach, v ktorých pluralitný politický systém a trhová sloboda boli dominujúce. Avšak to zároveň znamená, že sa tento systém nemohol zrodiť rovnako aj z podmienok, ktoré po druhej svetovej vojne ovládli - sociálne, právne, ekonomicky, kultúrne - strednú a východnú Európu. Direktívne riadenie a centrálné plánovanie tu určovali aj pre oblasť práva „duševného vlastníctva“ (vtedy odmietaného pojmu, používaného iba v rámci „kritiky buržoázných teórií“) ideologické kritériá. A tie sa po štyridsiatich rokoch náhle opustili: predtým v rámci „socialistického tábora“ uzavretá spoločnosť sa stala otvorenou informáciám, ku ktorým pred rokom 1989 bol najmä v oblasti spoločenských vied prístup veľmi obmedzený, ideologicky aj kádrom. A až po mnohých rokoch si v plnej miere začíname uvedomovať hĺbku rozdielov, ktoré bezprostredne pred „krachom“ komunistickej ideológie vládli medzi systémami ochrany duševného vlastníctva na jednej a na druhej strane „železnej opony“. A najmä konečne chápať aj ich dlhodobé a ďalekosiahle ekonomické i kultúrne následky pre krajiny vrátane Slovenska, ktoré systém rozvíjajú počas štyridsiatich rokov „z jedného dňa na druhý“ jednoducho opustili a prevzali ten, ktorý sa rodil v diametrálne odlišných podmienkach.

Toto konštatovanie, samozrejme, nechce podnecovať nijakú nostalgiiu za „minulosťou“. Treba sa upriamiť na našu súčasnosť a rozumne sa zamýšľať

kého výskumu bol nielen starostlivo posúdený troma recenzentmi tejto knihy, ale u troch mladších autorov boli ich tu prezentované vedecké výsledky najskôr aj predmetom obhajob ich dizertačných prác. Okrem recenzentov uvedených v knihe - prof. JUDr. Petra Vojčička, CSc., doc. JUDr. Daniely Gregušovej, CSc. a JUDr. Petra Muriňa, CSc. - patrí vďaka autorov za pozitívny názor a cenné vedecké pripomienky i podnety aj prof. JUDr. Petrovi Hajnovi, DrSc. a prof. JUDr. Ivovi Telecovi, CSc. z Masarykovej univerzity v Brne. Pokiaľ ide o povahu jednotlivých monografií, nebolo záujmom editora viesť všetkých autorov k uniformite. Každá monografia je samostatným vedeckým dielom, ktoré sa prejavuje aj v osobitnom štýle a v miernych rozdieloch v spôsobe uvádzania citácií. Spoločná vďaka všetkých patrí Vydavateľstvu SAV VEDA za zaradenie knihy do jeho edičného plánu, pani RNDr. Eve Maješkej za jazykovú redakciu rukopisu a pani Jane Janíkovej za spoluprácu pri príprave knihy do tlače.

Pozvanie mimoprávných odborov do spolupráce s právnou vedou aj na základe tejto knihy je jedným z prvoradých zámerov jej autorov. Avšak spolu s týmto základným zámerom chcú aj do vlastných radov právnikov zdôrazniť, že interdisciplinárna vedecká spolupráca s mimoprávnymi vednými odborami vo všetkých oblastiach práva je dnes už absolútnou nevyhnutnosťou. Najmä ak chceme ďalej rozvíjať právo aj so zreteľom na jeho mravné dimenzie. A o tom, že vedeckú inšpiráciu pre oblasť práva možno čerpať dokonca i z